

PEDRO CALDERÓN DE LA BARCA

TVIRTASIS PRINCAS

Iš ispanų kalbos vertė

AURELIJUS KATKEVIČIUS

Garsiojoje komedijoje kalba tokie asmenys:

Donas Fernandas, princas

Donas Enrikė, princas

Donas Chuanas Koutinjas

Feso karalius, senis

Mulėjus, generolas

Britas, juokdarys

Alfonsas, Portugalijos karalius

Feniksė, infantė

Roza

Sara

Estrelja

Selinas

Tarudantė, Maroko karalius

Belaisviai

Kareiviai

Pirmoji diena

Jeina kažką dainuojantys belaisviai ir Sara.

SARA

Dainuokit čia, labai patinka,

Kol rengiasi ir puošias ji,

Žaviajai Feniksei klausytis

Dainų, kurios iš tolo sklinda,

Kurias girdėjo kažkada,

Pilnas ir liūdesio, ir skausmo.

PIRMAS BELAISVIS

Nejau graudi liūdna daina

Grandinių, pančių, kur mus kausto,

Galėjo džiuginti jos širdį

Ir jai patikti?

SARA

O taip, tikrai.

Ji klausos. Tad skubiai

Dainuot pradėkit.

ANTRAS BELAISVIS

Kančia beribė,

Gražioji Sara, taip giedot,

Nes vien gyvūnas neprotingas,

Nemąstantis, visai laukinis,

Kalėjime linksmi dainuos.

SARA

Jūs nedainuojat?

TREČIAS BELAISVIS

Taip, tačiau

Kad mūsų kančios sumažėtų,

O ne kažką vien šiaip žavėti.

SARA

Ji klausos. Dainuokite greičiau.

Dainuoja.

BELAISVIAI

Metų slegianti našta

Iškiliausią dvasią žlugdo,

Laikui, skriejančiam lengvai,

Visos pergalės nesunkios.

Įeina Roza

ROZA

Greit skubėkite išeit,

Baikite dainuoti dainą,

Nes į sodą jau ateina

Feniksė, o ji nušvies

Savo grožiu visą sodą

Tarsi aušra – skaisti, šviesi.

Išeina belaisviai, įeina maurės, jos rengia Feniksę.

ESTRELJA

Tu pabudai tokia graži.

SARA

Aušra pašlovina šį grožį,
Ir jai erdvė šita dėkoja
Už šviesą ir už svaigų kvapą,
Ir už raudonų rožių spalvą,
Ir kad jazminas čia balsuoja.

FENIKSĖ

Kur veidrodis?

SARA

Bet tau neverta

Į jį žiūrėti, tu skaisti

Ir be jokios dėmės esi,

Teptuko neliesta nė karto.

Paduoda jai veidrodį.

FENIKSĖ

O grožis kam tarnauti gali –

Nors ir žinau – esu graži –

Jei džiaugsmo niekur nerandi,

Jei niekur nerandi tu laimės?

SELIMA

Ką tu jauti?

FENIKSĖ

O kad žinočiau,

Selima, kas daros man,

Ir kokie širdyje jausmai,

Kodėl ji tokį skausmą jaučia;

Bet savo skausmo prigimties

Aš iki šiol nesupratau,

Gal ir turėčiau sielvartaut,

O tegaliu tiktai liūdėt.

Tik žinau – kažką jaučiu,

Ką jaučiu – dar nežinia,

Viskas – sielos vaizdiniai.

SARA

Tavo liūdesio tačiau

Sodai šie neišsklaidys,

Nors pavasario šio grožis

Kuria statulas iš rožių,

Rūmus jazminų statys,

Vyk link jūros, taps tau laivas

Auksiniu saulės vėžimu.

ROZA

Bangų lengvučių žaidimu

Saulėlydis raudonas džiaugias,

O sodas jūrai tuo metu

Ištars liūnai ir ilgesingai –

Kaip greit ir ši diena pradingo

Ir saulė grįžo į namus.

FENIKSĖ

Manęs nedžiugina visai

Šešėlių tolimų žadimas

Ir atspindžių skubrus bėgimas –

Ir žemėj, ir bangoj jisai.

Ten savo grožiu rungtyniauja

Banga putota ir žiedai,

Ir gėlės bei bangų purslai

Puikuotis niekad nesiliauja.

Tad sodas ima pavydėti.

Stebėdamas bangų purslus

Jis nori būt toks pat gražus,

Vėjelį kviečia pūst pradėti,

O šis spalvas, kvapus sumaišo,

Praskriedamas jis geria juos,

Lapus sujudina visus,

Žiedų aplinkui jūra šėlsta.

Tuomet pavydžiai jūra žiūri

Į gaivų žavesį gėlynų,

Ji putų žiedus užaugina

Ir puošia jais visus pajūrius,

Pakrantėje užgęsta bangos

Ir kaip jiems senas dėsnis liepia

Vienas kitam puola į glėbį

Žalias užutekis ir žydras laukas.

Lyg plunksnomis pasidabinę

Spalvingam šėlsmui atsiduoda:

Atrodo jūra tarsi sodas

O sodas – jūra begalinė.

Bet toks didžiulis skausmas mano,

Kad jo negali net pritemdyt

Dangus ir jūra, sodas, žemė.

SARA

Kančia baisi tave vis gena.

Jeina Karalius su portretu

Jei tiktai kartais tu galėtum,

Savojo grožio nuraminta,

Tą liūdesį šalin nuginti

Į žmogų šį pasižiūrėti –

Tai ne paveikslas, nes jame

Gyvybė ir dvasia alsuoja –

Tai Taudentė, jis valdovas

Yra Maroko, ir jo karūna

Prie tavo kojų. Štai siuntinys

Nuo jo atvyko. Neturiu

Aš abejonių. Gal nebylus

Bet apie meilę šaukia jis.

Patinka sąjunga su juo man.

Jis dešimt tūkstančių man duos

Raitų karių, jie išžygiuos

Seutos miesto nukariaut.

Lai liūdesį dabar išsklaido

Gėda. Tegul paskatina jina

Pamilti tą, kurs amžinai

Valdovu bus tuojau paskelbtas.

FENIKSĖ (į šalį)

(Padėk Alache!)

KARALIUS

Koks gi blogis

Tave nuo šiokios lemties?

FENIKSĖ

Tai nuosprendis manos mirties.

KARALIUS

Ką sakai tu?

FENIKSĖ

Valdove,

Žinai, kad visuomet buvai

Karalius ir tėvas, ir globėjas,

Tad ką kalbėt? *(į šalį)* (Deja, Mulėjau

Tu puikią progą praradai!)

Ir aš tyliau – ak, nelaiminga –

Ir nuolankiausiai sutinku.

(į šalį) Meluoja balsas, kai kalbu,

Mintis ir sielą paklaidina.

KARALIUS

Paimk portretą.

FENIKSĖ

(į šalį) Priversta

Portretą šį ranką paims,

Bet siela niekad nepriims.

Iššauna patranka

SARA

Pabūklų salvė ši skirta

Mulėjui, jis dabar į Fesą

Iš jūros grįžo.

KARALIUS

Tu teisi.

Jeina Mulėjus, nešinas generolo lazda

MULĖJUS

Man leiskite prie kojų krist.

KARALIUS

Mulėjau, būki visad sveikas.

MULĖJUS

Per sferą kilnią daug keliavęs,

Dangaus raudonį štai įveikęs –

Manęs dabar prie vartų laukia

Aušrinė, ji dukrelė saulės.

Stiprybė lydi tik teisius,

Ištieski, ponja, savo ranką,

Tavo malonės mums užtenka,

O ji globos mus nuolankius.

Tikėdamas, su meile širdyje

Tau sieksiu pergalių naujų,

Dabar tarnauti sugrįžtu

Ir liksiu mylintis tave.

FENIKSĖ

(*J šalį*) (Dangau, apgink! Ką aš regiu?)

Mulėjau, tu (pražuvus aš – *į šalį*)

Grįžti laimingai.

MULĖJUS

(*J šalį*) Rodos – ne.

Jei patikėt akim galiu.

KARALIUS

Sakyk, Mulėjau – jūroj kaip?

MULĖJUS

Dabar kantrybę pasitelki,

Nes pasakoti bus nelengva,

Naujienu bus prastų labai.

KARALIUS

Tu viską apsakyk greičiau,

O pastovi žmogaus dvasia

Ramiai išgirs kalbas visas –

Geras, o ir blogas. Arčiau,

Fenikse, sėsk.

FENIKSĖ

Aš čia.

KARALIUS

Visi susėskite... Pradėki

Nuo mūsų nieko tu nenutylėki.

Karalius ir dvariškės sėda.

MULĖJUS

Nei man prabilt, nei nutylėt.

Iškeliavau, kaip įsakei tu

Aš jūron tiktai dviem galerom.

Valdove, apiplaukt norėjau

Berberijos visas pakrantes.

Tu paliepei man nukeliauti

Į miestą patį šlovingiausią.

Jis buvo Elisa vadintas

Ir įsikūręs netoli žiočių,

Ten, kur Aurelijus pastatė uostą.

Vėliau jį pavadino Seita,

Nes Seita arba Seuta – žodis,

Kurs žydų ir arabų kalbomis

Dalyką vieną reiškia – grožį.

Ir miestas iš tikrųjų nuostabus.

Deja, dangus mums šitaip lėmė,

Kad dingo jis iš tavojo vainiko.

Galbūt teisingas buvo Mahometo,

Pranašo didžio, nirtulys –

Kariams jis mūsų skyrė gėdą,

Todėl dabar ir stebime liūdni,

Kaip virš jo bokštų plevésuoja
Vien portugalų véliavos,
Jos nuolat priešais mūs akis
Ir šitaip tyčiojas tenai
Iš mūsų pastangų, jos stabdo
Didingą ir šlovingą žygį,
Jos lyg Kaukazas ir sulaiko
Sraunųjį Nilą tavo galios.
Štai taip sustabdoma tēkmė
Ir kelias į Ispaniją užtvertas.
Todėl vykau aš tau įsakius
Ten apžiūrēt viską, patikrint
Tavąsias pajėgas, pranešt tau,
Kur jos yra ir kaip atrodo,
Ir dar – kada tu jas galėsi
Saugiai ir greitai panaudoti
Pradėjęs karą. O dangus
Tau pergalę padovanos,
Grąžins ir miestą.
Tačiau kol kas kita nelaimė
Pareikalaus tavo akių,
Manau, didesnė ji yra,
Ir savo dėmesį turėsi
Pirmiausia vien tik jai.
Nes pajėgas, jau numatytas

Didžiai Seutai, mes privalom
Nukreipti tiesiai į Tanžerą,
Nes kyla ten dabar grėsmė,
Grėsmė siaubinga ir baisi,
Pavojus, siūlantis kančias.
Aš tai žinau, buvau prie jūros
Rytmečio valandą, tada,
Kada pusiau apsnūdus saulė,
Vaikydama šalin šešėlius,
Kedena pamažu, lengvai
Jazminus, o taip pat ir rožių
Raudonus plaukus ir nušluosto
Auksine skepeta aušros
Ledines ašaras, jas saulė
Paverčia perlais neregėtais.
Tuomet toli už vandenų
Aš pamačiau didžiulį būrį
Laivų. Tiesa, iš pirmo karto
Aš negalėjau įžiūrėti
Ir įsitikinęs nuspręsti,
Ar tai laivai, ar uolos jūroj.
Tapytojai savo teptukais
Taip geba subtiliai vaizduoti
Tolumose keistus vaizdus,
Miglotoj tolių perspektyvoj

Kalnai jums gali pasirydot
Ar miestų bokštai įžymių.
Juk visada didingi toliai
Formuoja nematytus monstrus.
Taip žydroje platybėje
Šešėlis ir šviesa vis žaidžia,
Supina jūrą ir padangę,
Bangas ir debesis sujungia,
Ir tūkstančius keistų pamėklių
Vaizduotė gali mums parodyt.
Mačiau tiktai miglotus bruožus,
Ir negalėjau formų skirti.
Pirmiausia pasirodė man,
Kada mačiau, kaip dangų liečia
Kažkoks juodumas – debesis tai,
Iš tų, kur glaudžiasi prie jūros
Ir geria vandenų safyrą
Po to jį lietumi paskleidžia.
Atrodė šitaip man tuomet,
Kad nesuskaitomi lašai
Kėsinasi kaip mat išgert
Ir pačią didžią žydrą jūrą.
Tada būrys jūrinių monstrų
Man pasirodė tolumoj,
Jie išropojo iš urvų,

Palydoj žengė jie Neptūno.
Po to bures mes pastebėjom,
O burėse pleveno vėjas,
Tik iš pradžių mums pasirodė –
Sparnai plasnoja virš bangų.
Bet štai jis pamažu artėjo,
Tas milžiniškas Babilonas,
Ir vėliavos jo daugiaspalvės
Plazdėjo vėjyje nekantriai.
Ir mano akys nuskaidrėjo,
Dabar mačiau visai tiksliai,
Kad tai artėjantis laivynas,
Mačiau pirmagalius didingus,
Mačiau jų keliamas putas,
Jos šėlo, sukosi ir sklaidės –
Atrodė lyg kalnai sidabro
Arba lyg krištolinės uolos.
Pamatęs šitą būrį priešų,
Aš laivą pasukau atgal –
Nes juk laiku gebėti trauktis
Privalo geras karvedys.
Žinau aš puikiai šitą krantą
Ir šitą jūrą, taigi parinkau
Mažutę įlanką, plaukiau
Į ją ir ten slėpiausi

Šlaitų šešėlyje, išvengti
Norėjau aš siaubingos galios
Ir šėlsmo pajėgų didžiulių,
Užplūdusių dangų ir jūrą.
Jie praplaukė nepastebėję,
Aš, panorėjęs – kas to vengtų –
Patirti, kokį kelią rinksis
šis nenugalimas laivynas,
Į jūrą išplaukiau darkart,
Ir šiuokart man dangus padėjo,
Pateisino mano viltis,
Likimas buvo palankus.
Todėl mačiau, kaip nuo laivyno
Ten atsiliko vienas laivas
Jis jūroj visiškai bejėgis
Vingiavo šėlstančiom bangom.
Paskui tiktai aš sužinojau,
Kad juos visus audra užklupo,
Tačiau sudaužė, sugadino
Vienintelį jį šitą laivą.
Jis buvo kupinas vandens,
SiurbLIAI ištraukt jo negebėjo,
Siūbavo į visas puses,
Atrodė, tuoj nugrims į dugną,
Taip pavojingai jis siūbavo,

Banga jau lieté jo kraštus.

Aš priplaukiau arčiau prie jo –

Paguost galėjau, nors ir mauras,

Nes atsidūrusį nelaimėj

Bet kokia draugija paguodžia,

Ir net ir priešas pasirodęs

Atrodyt gali dangaus siūstas.

Norėdamas išsaugoti gyvybę

Ne vienas jų iš karto uoliai griebė

Virves ir pagalius – jie pynė

Iš jų sau kopėčias, norėjo

Išlikt gyvi, tegul nelaisvėj.

Kiti juos niekino ir sakė,

Kad garbę būtina išsaugot,

Tuomet tiktai gyventi verta.

Ir puolė priešintis ir kautis –

Tuštybei portugalų be ribų.

Iš tų išgelbėtųjų vienas

Papasakojo viską man.

Pasakė man, kad šis laivynas

Iš Lisabonos bures kėlė

Ir plaukti į Tanžerą suko,

Kad jį didvyriškai apgultų

Ir kad galiausiai pamatytų –

Taip kaip Seutoj – ant jo sienų,

Aukštų, tvirtų, dantytų kuorų
Vėliavas portugalų plazdant.
Karalius portugalų Eduardas,
Jo nugalėtojo šlovė dangun
Pakyla lyg sparnais erelių,
Kurie lydėjo Romos žygius,
Čia pasiuntė savo du brolius.
Enrikė ir Fernandas, abu yra
Šlovė šio amžiaus, jie yra
Vien pergalėmis vainikuoti,
Šie broliai du yra magistrai
Ordinų Kristaus ir Aviso,
O jų krūtines puošia kryžiai –
Vieno – raudonas, kito – žalias.
Keturiolikai tūkstančių karių
Jie moka, o valdove, alga,
Neskaitant portugalų tų,
Kurie jiems šiaip tarnauja noriai.
Dar tūkstantį tvirtų žirgų
Ispanai perdavė šiems broliams –
Žirgai atrodo tarsi tigrai,
Tikri sniegynų leopardai.
Jie jau atvyko į Tanžerą,
Kaip tik dabar, valdove mano,
Jei jo smėliu dar nežygiuoja,

Tai bent bangas prie miesto raižo.

Žygiuokime apginti miesto,

Tu pats į ranką ginklą imki,

Pakelki kirčiui lemiamam

Tu Mahometo rūstų rimbą

Ir iš mirties niūriausios knygos

Išplėški kuo svarbiausią lapą.

Tegul taip šiandien išsipildo

Garsi senovės pranašystė –

Juk morabitai pranašavo,

Kad čia, smėlėtam pakrašty

Karštosios Afrikos suras

Savąjį kapą portugalų

Karūna, matys visi,

Kaip šis lenktasis kardas

Žalsvai melsvas erdves aplinkui

Krauju raudonu nudažys.

KARALIUS

Nutilki, nieko nesakyk,

Man įniršiu jau kraujas pildos,

Kiekvienas žodis nuodo pilnas,

Ir vos ištartas – man mirtis.

Tegul ateiti tik išdrįsta,

Jie kapą Afrikoj suras,

Nors ir kariauną atsives

Abu infantai ir magistrai.
Mulėjau, raitelius paimsi
Ir krantą ginsi atkakliai,
O aš pagalbon tau skubiai
Atvyksiu. Tuotarp juos užimsi.
Pakrantėje lai po vieną kaunas,
Kadangi greitai negalės jie
Išlipt į krantą. Ir visi regės
Senąją kilmę tavo kraujo.
Tuomet ir aš ten atskubėsiu
Su likusiais narsiais kariais
Ir kausiuos lygiai su visais
Tame lauke, kur kraujas liesis.
Ir tiktai kraujas baigti gali
Tų dvikovų siaubingą pjūtį.
Seuta mano turi būti
Tanžeras – jis nebus jų valioj

Išeina

MULĖJUS

Nors išeinu, aš nenorėčiau
Palikt Feniksės, neprabilęs
Dar apie savo slaptą ligą,
Kuria aš mirti privalėsiu.
Ir negaliu ant kelių kristi,
Kol negalia mane kankina –

Pavydas ši liga vadinasi,

O šis sunaikina dvariškį.

Kokį portretą – klastingoji –

Laikai tu rankoje baltoji

Kas šis laimingasis, bylok?

Kas jis? Nors ne, tylėk, sustoki,

Ir nesaky daugiau nė žodžio.

Kas jis yra, aš nežinau,

Paveikslą rankoj tik matau,

O kas jis toks – išgirst nenoriu.

FENIKSĖ

Mulėjau, nors aš iš tiesų

Ir leidau tau mane mylėt,

Bet niekad os – įžeidinėt.

MULĖJUS

Tiesa, Fenikse, suprantu,

Kad nedera ir negarbinga

Kalbėti taip. Bet dangūs žino,

Kad kai užvaldo mus pavydas,

Žiūrėk – jau pagarba ir dinga.

Aš tau kukliai, išgirski tiesą,

Tarnavau, nes taip mylėjau

Bet aš mylėdamas tylėjau,

Dabar pavydžiu, taigi netylėsiu.

Aš negaliu.

FENIKSĖ

Tavo kaltės

Aš negalėsiu tau atleisti,

Bet noriu sau šį kartą leisti

Ir pasakyti tau išties –

Šis mudviejų nesutarimas

Priežastį turi. Ir ašai

Atskleisiu ją.

MULĖJUS

Atskleisi?

FENIKSĖ

Taip.

MULĖJUS

Tegul tave globos likimas!

FENIKSĖ

Portretą šitą man paskyrė

MULĖJUS

Sakyki, kas?

FENIKSĖ

Karalius Tarundantė.

MULĖJUS

Kodėl?

FENIKSĖ

Nes negalėjo ir įtarti

Manasis tėvas, ko aš vyčiau...

MULĖJUS

Taip?

FENIKSĖ

Karalystes dvi panoro

Sujungt...

MULĖJUS

Nė žodžio nesakyk.

Tokia tad buvo priežastis?

Blogų naujienų Dievas duoda.

FENIKSĖ

Bet kuo gi aš esu kalta,

Jei mano tėvo tokios mintys?

MULĖJUS

Turėjai pasirinkti mirtį

Vos gavusi paveikslą tą.

FENIKSĖ

Išvengt nelemta.

MULĖJUS

Kodėl ne?

FENIKSĖ

O kaip?

MULĖJUS

Bent atsispirti.

FENIKSĖ

Bet ką daryt galėjau?

MULĖJUS

Mirti.

Kaip aš numirčiau dėl tavęs.

FENIKSĖ

Bet prieš jėga...

MULĖJUS

Tai tiktai žodžiai.

FENIKSĖ

Aš priversta.

MULĖJUS

Tu sutikai.

FENIKSĖ

Ir kas dabar?

MULĖJUS

Tiktai kapai

Mano vilčių, mano svajonių.

Dabar esu visai aš tikras,

Kad tu galėjai taip išduoti.

Aš pasitrauksiu, aš nutolsiu,

Tu nužudei mane, Fenikse.

FENIKSĖ

Taip, trauktis teks. Išeiki.

MULĖJUS

Jau išėjau. Ir siela dūsta.

FENIKSĖ

Kai Tanžere ir Fese būsi,
Galėsi savo skundus baigti.

MULĖJUS

Taip, išeinu. Lai veria skausmas.

FENIKSĖ

Sudie, jau metas išsiskirti.

MULĖJUS

Taigi, liepi tave palikti,
Bet ar portreto aš negausiu?

FENIKSĖ

Būčiau išmetus, jeigu ne valdovas.

Mulėjus paima iš jos portretą.

MULĖJUS

Duok man portretą šitą gretai,
Iš tavo rankų jį išplėšiu,
Jei iš širdies mane išrovė.

Išeina.

Skamba ragas, girdisi išsilaipinimo iš laivo garsai, įeina donas Fernandas, donas Enrikė, donas Chuanas Koutinjas ir kareiviai.

FERNANDAS

Aš būsiu pats pirmasis, Afrika gražioji,
Dabar išlipsiu aš į tavo baltą krantą,
Ir pėdsaką smėly įspaus manoji koja,
Pajuski pagaliau ir tu ant savo sprando
Tą jėgą, kur įveiks tave.

ENRIKĖ

O aš statau

Savąją pėdą žemėj Afrikos antrasis,

Paskui tave iš karto.

Parpuola

Pasigailėk, dangau!

Mane net ir čionai ženklai blogi vis lanko.

FERNANDAS

Palik, Enrike, prietarus, atmesk juos –

Anksčiau parpulti būtų blogas ženklas,

Dabar kaip viešpačiui tau šitaip atsiduoda

Pati ši žemė, ji tau šitaip lenkias.

ENRIKĖ

Čia tuščia laukuose ir kalnuose nėr nieko,

Arabai, mus pamatę, greitai išbėgiojo.

CHUANAS

Tanžeras jau vartus užkėlė, už sienų lieka.

FERNANDAS

Visi skubiai už sienų saugotis sumojo.

Done Chuanai, grafe iš Miralvos

Apylinkes jums dera kruopščiai apieškoti,

Kol aušrą besivydama mūs neužpuolė saulė,

Nepuolė mūsų deginti ir kūnų mums žaloti,

Paleiskite į miestą savo pirmą salvę.

Praneškit jiems, kad gintis nemėgintų,

Nes miestas suliepsnos, paplūs krauju,
Ten kraujas žemę merks, jei tik jie ginsis.

CHUANAS

Netrukus jau prie vartų būsiu, tai regėsi tu,
Net jei ugnikalniu liepsnų dangus liepsnotų
Ir saulė pasiklys tarp debesų rudų.

Išeina. Įeina Britas.

BRITAS

Dėkoju Viešpačiui, čia pagrindas paklotas.
Čia žemė, kur tik noriu eiti aš galiu,
Nieks nesiūbuoja, nebaisu man ir ne bloga.
Ir jūros nebėra, bauginusios savo gyliu,
Mediniam monstre nebesu jau uždarytas –
Tas monstras gali būti ir teisėjas lengvabūdis,
Jo nuosprendžio išvengti gali nepavykti.
O žeme tu brangiausia, gera man čia būti,
Nemirsiu vandeny, ir žemėj aš nenoriu mirti –
Taip ir gyvensiu iki galo po truputį.

ENRIKĖ

Ko tu klausai to kvailio?

FERNANDAS

O tu nejaugi
Nesiklausai, kaip iš vidaus tave vis drasko skausmas?

ENRIKĖ

Mano širdy lig šiolei vien tik baimės karaliauja,

Ir persekioja visą laiką baisios nelaimės jausmas,
Nuo mirksnio to, kai mes iš Lisabonos traukėm,
Mirties vaizdai lydėjo – lyg žadėtų bausti.
Ir kai jau buvome abu beveik atplaukę
Prie pat berberų kranto, kur kelionė baigės,
Štai Apoloną šydas debesų jau niukia,
Auksinis jojo veidas jau į jūros bangą leidžias,
O jūra tuo metu arši, narti, pašėlus
Laivyną mūsų žiauriai į visas puses išsklaidė.
Kai aš žvelgiu į jūrą, matau visur šešėlius,
Į dangų pažiūriu – jame matau tik kraują
Žydram fone. O štai padangių mėly
Naktiniai niūrūs paukščiai viešpatauja.
Į žemę kai žvelgiu, visur kapai man matos,
Ir žemėn aš krintu drebedamas iš siaubo.

FERNANDAS

Galbūt galiu atskleisti, brolau, iš kur tai rados,
Iš kur tas liūdesys, kuris tave užvaldo.
Iš mūsų laivą atėmė audra, ir mes supratom,
Kad atvedėm per daug žmonių prie šito kranto,
O pergalei pasiekti mums jų tiek nereikia.
Regi raudoną šviesą danguje? Ir mums užtenka
Žinot – tai šlovę reiškia, o ne siaubą. O jeigu lekia
Paukščiai vėjy, monstriai vandeny juos lenkia –
Ne mes atsivedėm juos čia, ar tai nereškia,

Kad žemėje, atiduotoj netikėliams gyventi,
Jų pasirodymas čionykščiams galą žada –
Čia žiauria, kruviną sutiks kiekvienas lemtį.
Šitie ženklai prasti ir tuščios baimės
Grasina maurams tik, kurie tuo tiki,
Jie mums, krikščionims, nežada nelaimės.
Mes esam du krikščionys, čia atvykę
Ir keliamo ginklus ne dėl tuščios garbės,
Ir ne dėl to, kad pasakotų knygos
Vaikams, kaip mes mokėjom nugalėt,
Mes Dievo garbę gausinti atvykom,
Tai jam vienam garbė, jam ir šlovė.
Jei lemta bus, gyvensime laimingi,
Nors Dievas baudžia, gera jo bijoti,
Bet ne drebėti vien tuščiai niekingai,
Tarnauti jam, ne jį papiktint turim stoti.
Mes juk krikščionys. Tad jais ir išlikim.
Jeina don Chuanas.
Bet kas gi čia ateina?
CHUANAS
O pone,
Klausydamas tavęs, žengiau prie mūrų,
Ir ant stataus to aukšto kalno šlaito
Aš būrį raitelių tuoj pat išvydau,
Link mūsų lėkė jie iš Feso pusės

Šuoliavo jie ir skriejo kiek galėjo,
Tokie greiti, kad pažiūrėjus rodės,
Kad skrieja paukščiai tai, o ne žirgai.
Ore jų nepalaiko vėjo šuorai,
Ir žemė jų kanopų net nejaučia.
Ir va – nei žemė šičia anei oras
Atskirt negali – skrenda ar šuoliuoja.

FERNANDAS

Išėikime tad juos sutikti,
Į priekį lai dabar išėina
Su arkebūzomis kareiviai,
O paskui – raiteliai šuoliuoja,
Šarvuoti, ietis pasiėmę,
Lai jie rikiuojas eilėmis.
O taip, Enrike, gerą pradžią
Mums žada ši puiki proga.
Drąsiau!

ENRIKĖ

Esi tu mano brolis,
Manęs likimas nebaugina,
Ir neišgąsdins niekada
Manęs net ir mirties pamėklės.

Abu išėina.

BRITAS

Man mano sveikata svarbi,
Todėl turėčiau pasisaugot.

Va koks aplinkui siaučia mušis!
Štai ietys lūžta, skydai traška,
Visi jie stoja viens prieš kitą,
Todėl pats laikas pasislėpti.

Išeina. Skamba ginklai. Pasirodo kovojatys su maurais donas Chuanas ir donas Enrikė.

ENRIKĖ

Pirmyn, netrukus žus šie maurai,
Mūsiškio kardo nugalėti.

CHUANAS

Aplinkui, kiek regėti galim,
Žmonių, arklių lavonai guli –
Laukai pilni.

ENRIKĖ

O kur Fernandas?
Kur jis yra, ko nesirodo?

CHUANAS

Jis greit ir narsiai mūšin puolė,
Ir man pradingo iš akių.

ENRIKĖ

Tai paskubėkim jį surasti.

CHUANAS

Visur paskui tave aš seksiu.

Išeina. Pasirodo donas Fernandas su Mulėjaus špaga ir Mulėjus – vien su skydu.

FERNANDAS

Šiam ištuštėjusiam lauke,
Kurs panašus į bendrą kapą,
Visur lavonai suversti –

Atrodo tarsi mirties teatras.

Tu vienas, maure, čia likai,

Nes tavo žmonės įveikti

Pabėgo, o tavasis žirgas,

Krauju paplūdęs visiškai,

Putotas, dulkių debesy,

Savo kanopų sukeltam,

Tave paliko man kaip grobj.

Kad kristum nuo manosios rankos

Tarp šėlstančių aplink arklių,

Tarp gulinčių aplink lavonų.

Ir pergale didžiuojuos aš,

Ją mėgautis man maloniau

Negu matyti šitą lauką,

Spalva gvazdikų nudažytą.

Nes šitiek čia pralieta kraujo,

Papuošusio siaubingą lauką,

Kad akys net žiūrėt pavarto,

Matyti nuolat tik griuvėsius,

Regėti vien tiktai nelaimės,

Baisingą siaubą, marias kraujo,

Jos vis lauke atrasti bando

Žalią plotelį šiam raudony.

Štai pagaliau savo narsa

Aš tavo dvasią nugalėjau,

Tuomet iš čia klajojančių

Žirgų pasirinkau aš vieną,

Tikrą siaubūną, vėjo jis

Sūnus atrodė, o kartu
Priklausė ugniai, abiejų
Spalvas jisai atmetęs,
Ir štai todėl, kad baltas jis,
Vanduo pabyla: "Gimė jis
Mano gelmėj, tik aš galėjau
Iš sniego nulipdyti jį."
Yra jis greitas tarsi vėjas,
Kilnus tarytum spindulys,
Lyg gulbinas baltos spalvos,
Kraugeriškas nelyg gyvatė,
Pats išdidžiausias šis gražuolis,
Ryžtingas, tvirtas ir narsus,
žvaliai žvengimas jojo skamba,
Tvirtybės kupina krūtinė.
Ant jo kupros į balną sėdę
Abu kartu laukais mes jojom,
Mes plaukėm jūrom kruvinom,
Ir nešė virš žiaurių bangų
Mus šis nartusis laivas,
Iškėlęs galvą išdidžiai
Ir trupindamas perlamutrą
Nuo kirpčių iki uodegos
Atrodė, plaukia kraujo putom.
Į priekį laivą varėm šį,
Įsmeigę pentinus žaizdon –
Jis skriejo vėjais keturiais.
Ir jis palūžo pagaliau

Po ir Atlantui didele našta,
Nelaimę slegiančią galiausiai
Pajunta net ir gyvulys.
O gal instinktai pašnibždėjo,
Ir jis kažką tuomet pajuto:
„Paskendęs sielvarte arabas,
O va ispanas džiūgauja –
Taigi dabar aš pats esu
Šalies savosios išdavikas?“
Bet nebetęsiu aš daugiau,
Matau, koksai esi nuliūdęs,
Ir nors širdis tavoji stengias
Nuslėpti viską, kiek tik gali,
Išduoda lūpos, skleidžia akys
Liepsnas ugnikalnio krūtinėj –
Karšti atodūsiai tavieji
Ir srūva ašara švelni.
Ir aš nustebintas regiu,
Kaskart kai į tave žiūriu –
Negali būti, kad palaužė
Tave vien šis Fortūnos smūgis,
Manau, kitokia priežastis
Yra tavosios nevilties.
Nėra nei verta, nei teisinga,
Kad taip raudotų savo laisvės,
Taip verktų gailiai tas, kuris
Įstengia šitaip skaudžiai žeisti.
Juk jeigu pasakai kitam

Apie kančias, tuoj palengvėja
Ant širdies. Tad kol keliaujam
Tenlink, kur laukia mano vyrai,
Tavęs prašau man leist nuolankiai,
Jei tik pelniau malonę tokią,
Tavęs kuo nuoširdžiausiai klausti,
Ir mandagiai, ir pagarbiai:
Ką tu jauti, nes man atrodo –
Nelaisvė nežeidžia tavęs?
Juk apie skausmą kai kalbi,
Jis nepradingsta, bet nurimsta,
O aš, kuris taip prisidėjau,
Kad gautum tu likimo smūgį,
Norėčiau tik tave paguosti
Ir sužinoti pagaliau,
Dėl ko tu dūsauji taip graudžiai,
Jei tik atskleisti tai gali.

MULĖJUS

Esi tikrai narsus, ispane,
Ne tik narsus, bet ir kilnus,
Ir savo žodžiais nugalėti
Gali taip pat kaip ir špaga.
Priklausė tau gyvybė mano,
Kai ja špaga ėmei mūšio lauke,
Ir supo mus kariai manieji,
Tačiau dabar tu savo žodžiais
Užkariavai manąją sielą,

Taigi ir siela, ir gyvybė –
Abi dabar priklauso tau.
Tu ir žiaurus, ir gailestingas,
Mane tu dukart nugalėjai –
Ginklu anksčiau, žodžiu dabar.
Užuojautą man pajutai,
Ispane, ir todėl paklausei,
Kokia atodūsių manųjų
Karštų tikroji priežastis.
Aš sutinku, kad apie vargą
Papasakojus jis nurimsta,
Ir dar aš, žinoma, tikiu,
Kad tas, kur pasakoja, nori
Kad palengvėtų, bet manoji
Kančia širdy taip viešpatauja,
Kad nenorėdamas nurimti,
Kančias palengvint, patylėčiau,
Bet privalau paklusti tau,
Dėkingas, kad malonę rodai –
Tu esi tu, o aš – tai aš.
Esu sūnėnas aš karaliaus Fezo
Ir vadinuos Mulėjus, šeichas,
O mūsų giminėj jau būta
Valdovų ir pasiuntinių.
Tačiau buvau nelaimės vaikas
Vos aušrą pirmąją išvydęs,
Ir žengęs per gyvybės slenkstį
Gimiau iškart mirties glėby.

Dykynė kaimo apleista,
Kur garsios kapinės ispanų, –
gimimo mano ten lopšys;
dabar turi tu sužinoti,
kad aš gimiau lauke prie Chelvės,
Tuomet, kai ten jūs pralaimėjot.
Po to dar vaikas išvykau
Tarnaut karaliui, mano dėdei,
Mane tuomet vargai užpuolė,
Ir skausmas, baigėsi džiaugsmi.
Aš Fesan atvykau, ir grožis,
Kurį aš garbinau nuo amžių,
Šalia namų manų gyveno,
Gal tam, kad mirčiau šalia jos.
Nuo pat pirmų vaikystės metų
Mūs meilė vis labiau tvirtėjo
Ir vis labiau abiemis atrodė –
Jos neįmanoma sunaikinti,
Abu auginame mes ją.
Ir vaikiškoji mūsų meilė
Nebuvo žaibas, bet ji žeidė
Kuklius, silpnuosius ir švelnius
Labiau negu galėjo smogti
Kilmingiems, iškiliems, stipriems.
Ir ji norėjo taip parodyti
Savas galias, savo stiprybę,
Kad mūsų širdis skaudžiai skrodė
Strėlėm, skirtingom visiškai.

Bet lygiai kaip vandens
Kantrybė akmenyje įstengia
Ženklą išrėžt – nebūdama stipri,
Tik nuolat krintančiais lašais,
Taip mano ašaros gebėjo
Tyliai lašėdamos nuo skruostų
Prakirto širdį akmeninė,
Kietesnę negu deimantas.
Aš tik atkaklumu savu,
O ne jėga, ne nuopelnais didžiais,
Tik savo meile begaline
Ją pagaliau palenkti sugebėjau.
Laimingai šitaip gyvenau,
Tiesa, ilgai netruko laimė,
Bet mėgavausi ta saldybe,
Tikraisiais meilės malonumais.
Deja, turėjau aš išvykti –
Tiek ir pakaktų pasakyti,
Nes kol toli buvau, ten kitas
Manęs žudyti atkeliavo.
Jam sekasi, aš nelaimingas,
Jis šalia jos, o aš išvykęs,
Belaisvis aš, o va jis – laisvas,
Mana sėkmė mane paliko,
Kai nugalėjai tu mane.
Tad spręsk, ar aš turiu ko verkti.

FERNANDAS

Narsus ir drąsiaširdis maure,
Jei myli taip, kaip man sakai,
Jei garbini taip, kaip teigi,
Jei dievini, kaip apsakai,
Jei taip pavydi, kaip alsuoji,
Jei taip svajoji, kaip bijai,
Jei taip kenti, kaip myli tu,
Tuomet tavo kančia – tai laimė.
Aš išpirkos vienos tik noriu –
Kad savo laisvę tu priimtum.
Sugrįžk pas savąją mergelę,
Jai pasakyk – tave kaip vergą
Dvariškis portugalas siunčia.
Jei ji nuspręstų, kad privalo
Susimokėti už tave –
Aš tau tą užmokestį duodu,
Paimk iš jos tą meilės skolą
Ir su palūkanom visom.
Žiūrėk, ant žemės kritęs žirgas,
Kuris tik ką vos vos kvėpavo,
Atrodo, bus jau pailsėjęs,
Jau atsigavęs jis pakilo.
Kas yra meilė, aš žinau,
Ir kaip išsiskyrimas žeidžia,
Todėl tavęs nebelaikysiu.
Ant žirgo sėsk ir paskubėk.

MULĖJUS

Aš nieko tau neatsakysiu,
Nepataikysiu, nedėkosiu –
Priimti dovaną – jau padėka.
Sakyk man, portugale, kas tu?

FERNANDAS

Esu tiesiog žmogus kilmingas.

MULĖJUS

Kad toks esi, galiu regėti.
Aš tavo amžinasis vergas –
Kad ir kažin kas benutiktų.

FERNANDAS

Vėlu jau. Greitai sėsk ant žirgo.

MULĖJUS

Jei šitaip netgi tau atrodo,
Kaip jaučiasi belaisvis buvęs,
Pas savo meilę skubantis?

Išeina.

FERNANDAS

Kilnu yra padovanoti

Ypač – gyvybę.

Mulėjus viduje.

MULĖJUS

Narsusis

Portugale!

FERNANDAS

Kalba nuo žirgo

Jis. Ko dar gali norėti?

MULĖJUS

Tikiuosi aš, kad dar galėsiu

Tau atsilyginti geru už gerą.

FERNANDAS

Tik džiaukis!

MULĖJUS

Galiausiai juk

Darbai geri nebūna pamiršti.

Alachas teglobos tave, ispane!

FERNANDAS

Jeigu Alachas Dievas, tebūna su tavim.

Viduje skamba būgnai ir triūbos.

Bet – ką reiškia šitos triūbos,

Aplinkui garsiai skambančios?

O kitoj pusėj girdis būgnai.

Tai Marso muzika.

Jeina donas Enrikė.

ENRIKĖ

Fernandai!

Ieškojau aš visur tavęs.

FERNANDAS

Enrike, su kokiom naujienom?

ENRIKĖ

Kariuomenių iš Feso ir Maroko

Girdi garsus tu, Tarundantė

Padėt karaliui Feso atskubėjo,

Karalius irgi su minia karių,

Kariuomenės abi apsupo mus,

Taigi dabar mes apgulty,

Nors esame kitus apsupę.

Jei špagą kreipsim vienon pusėn,

Neapsiginsim nuo kitų.

Iš vieno ir iš kito šono

Mus Marso akina žaibai.

Ką mums daryt tokioj nelaimėj?

FERNANDAS

Ką mums daryt? Numirt kaip dera.

Išlikti sieloje tvirtiems.

Mes du magistrai, princai du.

Ištektų tart – du portugalai,

Ir nieks nematė mūsų veiduose

Žymės nors ir menkiausios baimės.

Kartokime balsu – Avisas, Kristus

Ir už tikėjimą numirkim,
Juk ir atvykome numirti.

Jeina donas Chuanas

CHUANAS

Blogu laiku į žemę šitą žengėm.

FERNANDAS

Ne metas mums dabar kalbėti,

Tiktai ginklai galės padėti.

Užspaudė priešai mus apsupę.

Avisas, Kristus!

CHUANAS

Ženkim mūšin!

Traukdami špagas išeina, prasideda mūšis, jeina Britas.

BRITAS

Jau spaudžia iš abiejų pusių

Dvi armijos. Tikrai pražūsime.

Oi kaip prastai tai skamba!

Aš nuolankiai maldauju dangų –

atverki menką bent plyšelį,

Kad išsigelbėtų vargšelis,

Čia nežinia ko atkeliavęs.

Gal krisiu aš dabar ant žemės

Ir apsimesiu, kad miriau –

Toks ir pabūsiu kuo ilgiau.

Krinta ant žemės. Pasirodo donas Enrikė ir mauras, jie kaunasi.

MAURAS

Kas gali smūgį šį atremti,
Kuris lyg spindulis štai krenta
Tiesiog iš sferos ketvirtosios?

ENRIKĖ

Tas, kurs tegu ir svirduliuos,
Nukris ir mirs ant brolių kūnų,
Bet nepraras rankų tvirtumo.
Esu aš būtent ta jėga.

BRITAS

Į šalį

Bet kam taip mindyti mane!

Jie užmindami Britą išeina. Įeina kovojantys Mulėjus ir donas Chuanas

MULĖJUS

Narsusis portugale, jau
Aš tokią jėgą tavyje matau,
Kad net, ko gero, aš norėčiau
Šiandien jums pergalę įteikti.

CHUANAS

Kokia kančia! Kur tik žengiu aš,

Visur trypiu krikščionių kūnus.

BRITAS

Į šalį

Aš jam tikrai atleisčiau viską,
Jei ant manęs jis taip neliptų.

Mulėjus ir Chuanas išeina, įeina donas Fernandas, traukdamasis nuo Karaliaus ir kitų maurų.

KARALIUS

Tu špagą atiduok, narsusis
Portugale. Jei belaisvis būsi
Ir mano galioje, aš tau žadu,
Kad būsiu draugas tau. Kas tu?

FERNANDAS

Esu bajoras – tau tiek išgirsti
Pakaks. Padovanok man mirtį.

Įeina donas Chuanas ir atsistoja šalia jo.

CHUANAS

O pone, lai mano krūtinė
Pavirsta mūru deimantiniu –
Ir būsiu jau tave apgynęs.
Dabar, Fernandai manasis,
Parodyk jiems paveldėtąją drąsą.

KARALIUS

Ką aš girdžiu? Ko man dar geisti?

Jau galite ginklus nuleisti,

Nebus jau didesnės sėkmės,

Jei šį belaisvį turim mes.

Belaisvis tu arba negyvas –

Toksai dabar lemties sprendimas,

Fernandai, špagą man įteiki –

Feso karaliui.

Įeina Mulėjus.

MULĖJUS

Ką mato mano akys?

FERNANDAS

Galiu ją tik karaliui teikti –

Beviltiška kitaip man elgtis.

Įeina donas Enrikė.

ENRIKĖ

Tu, broli, ir nelaisvėj?

FERNANDAS

Enrike,

Viešai to, ką jauti, tu nesakyki.

Tokia, matyt, skirta lemtis man,

Tai sunkios pamokos likimo.

KARALIUS

Enrike, mano valioj

Jau Fernandas. Ir nors turiu aš galios,

Kurią parodyti galiu

Pasmerkdamas jus mirt, bet neturiu

Aš kito tikslo, kaip tik gintis,

Ir jūsų kraujas nepadės garbės įgyti

Ir nesuteiks galybės,

Kokią man duos jūsų išsaugotos gyvybės.

Kad jį išvaduoti jį galėtum,

Tu pas karalių savo paskubėki.

Fernandas, jam pranešk,

Bus mano saugomas ir lauks tavęs,

Kol jį atvyksi išvaduoti.

Bet pasakyki tu Duartei – atiduoti

Aš jį tiktai tuomet galėsiu,

Kai savo valdose Seutą vėl turėsiu.

Jūsų aukštybe, laukiu –

Garbė man bus drauge keliauti

Į Fesą su jumis tuojau.

FERNANDAS

Aš eisiu paskui sferą spinduliuos.

MULĖJUS

Į šalį.

Dangau, sakyk, kodėl man skirta

Ne tik įveikt pavydą, bet ir draugystę ginti!

FERNANDAS

Enrike, aš nelaisvėj lieku,

Likimas nebaugina, nebijau aš nieko.

Tu mūsų broliui pasakyki,

Kad visada krikščionimi išliktų,

Kad ir kokia dalia man tektų.

ENRIKĖ

Kas gali kilnumu jo nesikliauti?

FERNANDAS

Aš pakartosiu dar primygtinai:

Lai elgias kaip krikščionis.

ENRIKĖ

Būtinai.

Ir aš juo liksiu.

FERNANDAS

Apkabinti leiski.

ENRIKĖ

Belaisvis tu, tačiau imi nelaisvėn.

FERNANDAS

Sudie, Chuanai.

CHUANAS

Likti privalau čia,

Tad neatstumk manęs.

FERNANDAS

O tikras drauge!

ENRIKĖ

Nelaimės dienos!

FERNANDAS

Karaliui pasakyk... Nors ne, nereik kalbėti,

Juk tyloje gilioj geriau gedėti,

Tik mano ašaros lai jį pasiekia.

Išeina. Įeina du maurai, mato negyvu apsimetusį Britą.

MAURAS 1

Krikščionis štai negyvas.

MAURAS 2

Kad neplistų ligos,

Lavonus jūron meskim.

BRITAS

Pašoka ir vejasi juos su kardu.

Tuoj kaukoles kvailas atversiu,

Tuoj perskelsiu jums galvas –
Net ir negyvas portugalas kaunas.

Pirmosios dienos pabaiga.

Antroji diena

Kalnų šlaitas netoli Feso.

FENIKSĖ

Sara! Estrelja! Roza! Ar čia

Yra, kad atsilieps man?

Jeina Mulėjus.

MULĖJUS

Yra.

Nes tu esi man tartum saulė,

O aš esu šešėlis tavo,

Šešėlis paskui saulę eina.

Aš švelnų aidą išgirdau

Tavojo balso. Kuo skubiau

Lėkiau į šitą kalno šlaitą.

Kas tau nutiko?

FENIKSĖ

Išgirski štai ką,

Gal sugebėsiu apsakyti.

Malonus, laisvas ir sraunus,

Upelis nedėkingas klega,
Jo švelnios bangos greitai lekia
Kristalais spindi, sidabru.
Jis pataikūnas malonus,
Nes plepa, tik nejaučia nieko.
Švelnus ir gali daug ką slėpti.
Jis laisvas, garsiai nes prabyla,
Ir malonus, nes šnabžda tyliai.
Ir nedėkingas, skuba bėgti.
Ilgai aš kalnuose medžiojau,
Klastingą žvėrį vis sekiau
Ir kai galiausiai pavargau,
Ant šito šlaito apsistojau.
Čia pailsėti sugalvojau,
Nes puošia nuokalnę žavingą
Visur gvazdikų ir jazminų
Girliandos puošnios ir karūnos.
Ant žalumos smaragdo buvo
Paklotas šitas purpurinis.
Ir kai tiktai aš pagaliau
Paleidau sielą, kad galėtų
Vienatvės šnabždesius girdėti –
Lapiją šnarant išgirdau.
Įsižiūrėjau, pamačiau
Senolę juodą, afrikietę.
Atrodė ji tarsi pamėklė.
Jos kaktą raižė gilios raukšlės,
Iš jos tebuvo likę griaučiai,

Tiktai šešėlis, tiktai niekas,
Tarsi žvėris miškų tankmėj.
Jos veido šiurkštūs, tamsūs bruožai
Lyg išrėžti iš medžio stuobrio,
Žieve šiurkščiausia padengta.
Beviltiško liūdnumo apimta –
Šis jausmas visada sugniuždo,
Iš baimės sielą susigūžia –
Mane už rankos ji pačiuopo,
Tuomet jau pavirtau medžiu aš,
Ir mano šaknys žemėn šliuožia.
Į mano gyslas ledas sunkės
Vos jai palietus, tikras siaubas
Tekėjo venom vietoj kraujo,
Ir nešė nuodą – juodą, sunkų.
Aš įsiklausius tamsų, duslų
Įstengiau balsą jos išgirsti:
„Ak nelaiminga moteriške!
Šita nelaimė viską gožia –
Galų gale tavasis grožis
Tik mirties kaina turės likti!“
Taip tarė. Liūdesin įpuoliau,
Vos begyva, arčiau mirties jau,
Tikėdama, kad pažadėjo
Į stuobrį panaši senolė,
Klastinga pranašė šitoji,
Orakulas sausai suvytęs,
Man šitą baisią pranašystę,

Kuri gyvenimą apsuks.

Ak vargas man! Dabar teks būt

Kaina už vieno vyro mirtį.

Feniksė išeina.

MULĖJUS

Paaškinti nebus sunku

Šiuos reginius ir sapną šitą,

Nes jie labai gerai atspindi

Tai, ką krūtinėje jaučiu.

Greičiausiai, Tarundantei tu

Turėsi ranką atiduoti,

Aš mirštu, vos tik pagalvoju,

Tik mano pyktis nesiliauja,

Neteks jam džiaugtis tavo meile,

Nebent pavyks mane nudobti.

Prarast tave – taip būti gali,

Bet ne prarasti ir gyventi.

Tad jeigu man numirti lemta

Prieš pasitinkant savo dalią,

Gyvybė mano bus ta kaina,

Kurią jis sumokės. Dangau!

Ir tapti taip tu pagaliau

Turėsi kaina šios mirties,

Kai pamatysi – aš išties

Iš meilės ir aistros miriau!

Jeina trys belaisviai ir princas donas Fernandas.

PIRMAS BELAISVIS

Iš sodo mes tave regėjom,
Ten dirbam, vargstam vargą,
Medžiotėjai, Fernandai,
Mes čia visi kartu atėjom
Kad kristume prie tavo kojų.

ANTRAS BELAISVIS

Tiktai šitokią paguodą
Mus visiems dangus čia duoda.

TREČIAS BELAISVIS

Ir tai didžiausia jo malonė.

FERNANDAS

Draugai, man duokite rankas
Vien Dievas gali težinoti,
Kaip man dabar suplėšyt noris
Tuos pančius, tuos mazgus, virves,
Kur varžo jus. Aš šitaip trokščiau,
Kad jums vėl laisvę dovanotų
Anksčiau nei man; bet pagalvokit,
Kad taip dangaus gal buvo duota,
Kentėti vargą per dienas.
Gal taip tiktai mes sutvirtėsim,
Nelaimės savo iškentėsime,
Kantrybė viską nugalės.
Ji mums padės įveikt skausmus,
Kur kelia laikas ir Fortūna,
Dievybė ši nepastovumo –
Vakar žydėjus, šiandien žus.
Ji viską maino nuolatos –
Ir mus pakeis vos užsimanius.
Bet Dieve! Aš žinau, kad mano
Kalbėjimas ne ką teduos,
Padėti negaliu, tik guosti.
Aš jus apdovanot norėčiau,
Bet šiandien nieko negalėsiu,

Draugai, man turit dovanoti.
Iš Portugalijos pagalbos
Aš laikiu. Ji netrukus bus.
Išpirksime tuomet ir jus.
Tai bus svarbiausias mano darbas.
Kai jau mane atvyks vaduoti
Iš šios nelaisvės, jus pakviesiu,
Ir su manim kartu išeisit.
Dabar jau metas jums darbuotis,
Kad šeiminkai nesupyktų.

PIRMAS BELAISVIS

O pone, sveikata, gyvybė tavo
Vergiją mūsų net padaro
Laime.

ANTRAS BELAISVIS

Kad Dievas jums paliktų
Fenikso amžių nugyventi,
O mūsų pone.
Išeina.

FERNANDAS

Ak siela,
Aš ašaras karčias vis lieju,
Regėdamas kaip einat be malonės
Mano rankų. O kas galėtų
Juos išgelbėti! Ak koks skausmas!

MULĖJUS

Matau, koks karštas tavo jausmas,
Su kokia meile šiuos belaisvius
dėl jų nelaimės tu guodei.

FERNANDAS

Dėl jų likimo kankinuos
dėl jų nelaimės amžinos,
jų padėtoj ir pats matai –

taip mokausi išvert kankynę
juk gal kada dar taip nutiks –
likimas toks mane ištiks.

MULĖJUS

Ką kalbate, jūsų aukštybe?

FERNANDAS

Aš gimęs princu štai tapau
Vergu. Bet jau dabar baisu,
Kad tapt visai menku galiu,
Ir kristi nuolat vis giliau.
Nes kai esu čia, kur esu,
Matau – atstumas daug didesnis
Nuo tikro princo lig belaisvio
Negu nuo šio ligi vergų.
Diena kitai vėl dienai moja,
Ir skausmas vėlei skausmą vejas,
Kančia vėl paskui kančia liejas.

MULĖJUS

Baisesnė dar kančia manoji,
Jūsų aukštybė gal jau ryt,
Nors šiandien kenčiate nelaisvėj,
Tevynėn savo iškeliausit,
Mane telydi neviltis.
Aš niekada jau negalėsiu
Savo likimą pataisyti,
Jis lyg mėnulis nuolat kinta.

FERNANDAS

Prie dvaro aš esu čia, Fese,
Bet nieko aš dar negirdėjau
Apie tave ir meilę slaptą tavo,
Kurią minėjai.

MULĖJUS

Ji slypi mano

Širdies gelmėj. Aš pažadėjau
Ir priesaiką ją slėpt daviau,
Bet jeigu draugui aš atskleisiu,
Tai žodžio savo nepažeisiu,
Jei pasakysiu, ką jaučiau.
Aš skausmą šitokį kenčiu,
Vienintelė mana nelaimė,
Feniksė, kaip ir mano meilė,
Neturi niekur sau lygių.
Kai aš klausau, tyliau, žiūriu –
Apie Feniksę tik galvoju,
Feniksė – ji kančia manoji,
Kai myliu, kai bijau, jaučiu.
Feniksė – mano neviltis,
Ji – mano rūpestis ir vargas,
Jai – mano pagarba ir baimė
Ir vien tik ji – mana viltis.
Feniksei meilę, rūpestį skiriu,
Tau apie ją tada kalbėjau
Ir meilės aš nenutylėjau,
Bet jau dabar ir vėl tyliau.
Mulėjus išeina.

FERNANDAS

Kaip kalba nuoširdžiai bedalis,
Jis myli, šneka mandagiausiai.
Jeigu Feniksė – tai jo skausmas,
To nugalėti nieks negali.
O man skausmas įprastinis,
Ramiai aš jį iškęst turiu –
Juk kenčia daugelis žmonių,
Dejones gniauždami krūtinėj.
Įeina Karalius.

KARALIUS

Kalnų šitų šlaituos tavęs
Ieškojau aš, jūsų aukštybe.
Mes spėsime iki nusileidžiant

Saulei koraluose ir perluos,
Matyti, kaip kovoja tigras,
Kurį dabar kaip tik jau supa
Medžiokliai mano.

FERNANDAS

Mano pone,
Jūs vis randat, kuo mane
Galima nudžiugint. Jeigu taip
Linksminat vergus savuosius,
Tevynės jie tikrai nepasiges.

KARALIUS

Jeigu belaisviai tiek dorybių
Kiek jūs turės, tuomet protinga
Bus tik taip su jais ir elgtis.
Jeina donas Chuanas.

CHUANAS

Išeikit, pone, į pakrante,
Prie jūros, ten jūs pamatysit,
Patį gražiausią žvėrį iš visų,
Kuriuos gamta sukūrė, o gal
Menas – kadangi štai dabar
Krikščioniškoji galera
Į uostą įplaukia, tokia graži,
Nors ji tamsi, beveik juoda.
Kai ją matai, stebiesi netgi –
Ji sielvarte tokia puiki.
Va Portugalijos ženklai
Ant jos stiebų aukštųjų spindi;
Kadangi princas jos – belaisvis
Galera gedulu dabinas,
Į sielvartą jinai panirus
Ir taip jausmus savuosius reiškia,
Bet plaukia išvaduot tave.

FERNANDAS

O ne, Chuanai, drauge, ne.
Dėl kitko sielvarte ji skęsta.
Jei išvaduot manęs jie plauktų,
Tikėdami sėkme savąja,
Neliautų rodyti jie džiaugsmo.
Jeina gedulingai apsirengęs donas Enrikė, rankoje laiko raštą.

ENRIKĖ

Jus leiskit apkabinti, pone/

KARALIUS

Sveikas atvykęs, mano prince.

FERNANDAS

Donai Chuanai, aš jau miręs.

Karalius

Mulėjau, man sėkmė jau šypsos.

ENRIKĖ

Dabar kai dėl sveikatos jūsų

Esu aš visiškai nurimęs,

Man leiskite, kilnysis pone,

Savąjį brolių apkabinti.

Fernandai!

Apsikabina.

FERNANDAS

Ak Enrike mano.

Kam rūbai šie? Nors ne – nereikia...

Jau viską man pasakė akys,

Daugiau nė žodžio nebetarki.

Neverki, jeigu pasakyt turi,

Kad amžinai vergijoj liksiu –

Aš pats tik to norėčiau trokšti.

Aš tau galėčiau tik dėkoti,

Ir vietoj gedulo drabužių

Turėtum šventei pasipuošti.

O kaip karalius, mano viešpats?
Jeigu jis sveikas – aš laimingas.
Kodėl tu nieko nesakai man?

ENRIKĖ

Jeigu tuomet, kai pakartoji,
Jauti tu skausmą antrą kartą,
Tai noriu, kad išgirstum kartą.
Manęs jūs, pone, paklausykit.
Tegul šis aukštas kalnas būna
Mums kuklūs rūmai, čia prašau,
Kad audienciją man duotum,
Belaisviui kad suteiktum laisvę,
Kad skirtum dėmesio šiai žiniai.
Laivynas sudaužytas visiškai,
Praradęs savo išdidumą,
Bangas audringas sunkiai skrodė,
Palikęs Afrikoj, nelaisvėj
Įkalintą šalies savosios prinčą.
Ir kai išgirdo tik Duartė,
Siaubingas ir baisias naujienas,
Tuoju liūdesys jo širdį siaubė,
Tuoju juo nuotaika pakito,
Ir liūdesys, iškart apėmęs,
Pavirto palaipsniui letargu,
Todėl turėjo tie nutilti,
Kur sako, kad nežudo skausmas.
Netrukus numirė karalius.

FERNANDAS

Ak vargas man! Jam tiek kainavo
Mano nelaisvė?

KARALIUS

Dėl šios nelaimės
Alachas mato, aš apgailėstauju.
Tęski.

ENRIKĖ

Testamente valdovas,
Karalius, viešpats, taip įsakė:
Už princo laisvę tučtuojau
Seuta turi būti atiduota.
Dabar esu kalbėti įgaliotas
Alfonso, kurs paveldi sostą,
Jisaiu dabar kaip šviesulys
Pakils aukštai mūsų padangėj,
Aš perduot miestą jums turiu,
Todėl...

FERNANDAS

Tu liaukis, nebetęsk.
Paliauk, Enrike, žodžiai šie
Yra didžiausia negarbė,
Netinka portugalų pincui,
Netinka jie taip pat magistrui,
Kurs krikščionybę išpažįsta.
Netinka jie net piktadariui,
Netikėliui, šviesos nepaliestam.
Jau danguje dabar manasis brolis,
Ir jei valia jo paskutinė
Tikrai tokia, tai ne todėl, kad jūs
Aklai žodžius jo pildytumėt,
Bet kad matytumėte jūs,
Kaip troško jis manosios laisvės,
Kad jos jūs siektumėt visur,
Visais prieinamais jums būdais –
Taikiais taip pat kaip ir žiauriais.
“Seutą atiduokit” reiškia tik,
Kad jūs darytumėte viską,
Ką galit, kai sieksit tikslo.
Juk kai karalius doras katalikas –
Kaip jis galėtų, ar galėtų jis
Kada nors maurui atiduoti
Tą miestą, už kurį mokėjo
Krauju, tai pirmas buvo miestas,

Kurį jis užėmė vien skydu
Ir špaga, o ant jo kuorų
Savąsias vėliavas kabino.
Ir net ir tai dar ne svarbiausia.
Tai miestas, kuriame visi
Kaip katalikai Dievą tiki,
Ir kur bažnyčios pastatytos,
Pašventintos, jos skirtos Dievui
Su pagarba ir tikra meile.
Ar katalikiška tai būtų,
Ar tai tikėjimą išreikštų,
Ar tai krikščioniška dorybė,
Ar žygdarbis tai portugalų –
Jei šios didingosios šventyklos,
Dangaus skliautų tikri Atlantai,
Kur maudosi šviesos liepsnoj
Ir Saulės spindulius atspindi
Šešėliuos otomanų dingtų?
Ir jų mėnuliai apversti
Bažnyčiose užstotų šviesą,
Nelaimės kylant skelbtų jie?
Ar gera būtų jei koplyčios
Arklidėmis turėtų virsti,
Altoriai – tvartais purvinais?
O jeigu taip ir nenutiktų,
Mečetėmis pavirstų jos.
Ir akmenėja man liežuvis,
Tuomet man trūkti ima kvapo,
Ir baimė ima mane smaugti,
Nes vos atėjus ši mintis
Iš karto širdį man sudaužo,
Plaukai manieji pasišiaušia
Ir visas mano kūnas virpa.
Arklidės, o taip pat ir tvartas
Jau buvo kitados suteikęs
Aukščiausiam prieglobstį tamsoj.
Bet jeigu taps mečetėm jos,
Tai pabaiga bus, tai bus ženklas

Mūs amžinojo įžaidimo,
Lyg tartų: "Čia buvo Viešpaties
Namai, dabar krikščionys lauk
Jau išvaryti. Čia demonams šlovė."
Juk paprastai nė vienas neišdrįsta –
Nuo seno žmonės šitaip sako –
Atėjęs į svečius namus tenai
Įžaidinėti šeimininko
Argi teisinga Dievo namuose
Mums Viešpatį įžaidinėti,
Ir tuos, kurie įžaidinėja,
Patiems į vidų pasikviesti,
Duris plačiai jiems atrakinti,
Ir Dievą iš namų išvarius
Vidun įleisti nuolankiai?
Tuomet to miesto katalikai,
Jų šeimos ir visi jų ūkiai,
Turės tikėjimą pakeisti,
Kad savo turto neprarastų.
Ar dera mums tuomet patiems
Daryti taip, kad nuodėmė tokia
Į miestą susirastų savo kelią?
O kaip vaikai, kurie užaugs jame?
Nejaugi gera bus, jei maurai
Krikščionis jaunus mokys
Savųjų papročių ir apeigų,
Prie savo sektos pratins?
Ar gera bus, jeigu nelaisvėj
Tokioj turės pražūti šiandien
Šitiek gyvenimų – dėl tos vienos,
Net ne pačios svarbiausios sielos?
Kas aš esu? Daugiau negu žmogus?
Jei aš tampu svarbesnis vien dėl to,
Kad princas aš esu, regėkit –
Belaisvis aš, ir teisių kokių nors
Turiu ne ką daugiau nei vergas.
Aš vergas, ir suklystų tas,
Kuris mane vadintų princu.

Jei toks nesu, kas gali įsakyt,
Kad vergo paprasto gyvybė
Taip brangiai būtų perkama?
Numirt – tai ir prarasti būtį,
Aš savo mūšy praradau.
Savęs aš netekau, miriau.
Jei miręs aš, nebus teisinga,
Kad dėl numirėlio tiek daug
Gyvųjų nebūty pražūtų.
Tad įgaliojimus tuščius
Dabar sunaikinti galiu.

Suplėšo dokumentą.

Lai virsta atomais jie saulės,
Tetampa kibirkštim liepsnos.
Bet gal geriau prarysiu juos,
Tegul nelieka nė raidės,
Bylojančios pasauliui apie tai,
Kad Luzitanijos bajorai
Galvojo taip. Karaliau, aš
Esu tavasis vergas, tad daryk
Ką nori su manąja laisve.
Nenoriu jos ir negaliu turėt.
Enrike, grįžki į tėvynę
Ir ten sakyk, kad palikai
Mane tu Afrikoj, kape,
Tebūsiu aš išties lyg miręs.
Krikščionys – jau Fernandas mirė,
Štai, maurai – šičia jūsų vergas,
Belaisviai, turite bičiulį,
Kursai dalysis jūsų skausmą.
Dangau, žmogus iš naujo stato
Tavąsias dieviškas bažnyčias,
O jūra, nusivylęs verkia
Ir jūsų gausina bangas,
Kalnai, nuliūdęs lanko jus,
Toks pat kaip ir jūsiškiai žvėrys.
O vėjau, štai dejonės vargšo
Tavąjį stūgsmą tik pagarsins.

Ak žeme, šiandien šitą kūną
Tu savo įsčiose priglausk.
Tegul karalius, brolis, maurai,
Krikščionys, saulė, mėnuo, žvaigždės
Dangus ir žemė, jūra, vėjas,
Kalnai ir žvėrys – visi žino
Kad šiandien į skausmus ir kančią
Tvirtasis princas žengia žingsnį
Pagerbdamas katalikybę
Ir dėsnius, nustatytus Dievo.
Ir nebūtų priežasčių jokių
Mums išlaikyt Seutą, prisiminkim,
Kad ten yra bažnyčia, paskirta
Prasidėjimui amžinajam
Mūs karalienės ir valdovės
Platybių žemės ir dangaus –
Aukočiau tūkstantį gyvybių,
Kad tik apgint galėčiau ją.

KARALIUS

Tu niekini, o nedėkingas,
Manosios karalystės šlovę
Ir didybę. Tu šiandien man
Neduoti to, ko troškau šitaip,
Ir atstumi bei palieki mane.
Bet jeigu mano karalystėje
Labiau nei savo viešpatauji,
Nekeista, kad vergystės nejauti.
Bet jeigu jau prisipažįsti,
Kad vergas mano tu esi,
Tave vergu aš ir laikysiu.
Dabar visi čia, tavo brolis
Matys – esi tik vergas –
Tu mano koją pabučiuosi.

ENRIKĖ

Kokia nelaimė!

MULĖJUS

Šitoks skausmas!

ENRIKĖ

Koks smūgis tai!

CHUANAS

Kančia baisi!

KARALIUS

Tu vergas mano.

FERNANDAS

Taip, teisybė.

Bet toksai menkas tavo kerštas.

Juk kai pakyla į kelionę

Žmogus, palikęs žemės įsčias,

Įveikęs žemės daug kelių,

Galiausiai vėl į jas sugrįžta.

Turėčiau tau aš padėkoti,

O ne kaltinti, nes rodai man,

Kaip eiti privalau pirmyn,

Kol ramų prieglobstį pasieksiu.

KARALAIUS

Jei vergas tu, nebegali

Nei titulų turėt, nei laisvių.

Šiandien Seutą tavo valioj.

Ir jei save vergu laikai,

Jei pripažįsti, kad aš – viešpats,

Kodėl neatiduodi miesto?

FERNANDAS

Nes Dievui ji priklauso, o ne man.

KARALIUS

Nejau paklusti neprivalo

Valdovui vergas paklusnus?

Tad štai dabar aš reikalauju,
Kad paklustum.

FERNANDAS

Dangus taip sako –
Kad paklusti turi vergas
Savo valdovui, tai teisinga.
Bet jei valdovas įsakytų,
Kad vergas turi nusidėti.
Šis neturėtų pareigos jokios
Paklust valdovui, nes tasai,
Kurs liepia nusidėt, nusideda ir pats.

KARALIUS

Tu mirt turi.

FERNANDAS

Taigi gyvensiu.

KARALIUS

O, taip tikrai nebus, tikėk.
Gyvenk ir mirki, nes ir aš
Galiu žiaurus būt.

FERNANDAS

Aš – kantrus.

KARALIUS

Tu laisvės nematysi.

FERNANDAS

Tu – Suetos.
Jeina Selinas.

KARALIUS

Čionai!

SELINAS

Pone?

KARALIUS

Nedelsdami

Nuveskite jūs vergą šitą

Pas kitus vergus. Ant kaklo jo,

ant kojų uždėkit grandines

Tegul prižiūri mano žirgus,

Baseinus, sodą ir tegul,

Ir lygiai su kitais jį bauskit.

Nebevilkės drabužių šilko,

Tesirengia šiurkščiausia drobe,

Tevalgo jis tik juoda duona,

Ir geria vandenį tik sūrų,

Rūsių drėgmėj, tamsoj temiega,

Tarnai jo ir vasalai – taipgi.

Išveskit juos.

ENRIKĖ

Žiaurus likimas!

MULĖJUS

Kokia nelaimė!

CHUANAS

Koks mums vargas!

KARALIUS

Mes, barbare, dar pažiūrėsime,

Ar išlaikys tavo kantrybė

Mano pyktį.

FENANDAS

Taip, pažiūrėsime.

Kantrybė mano amžina bus.

Jį išveda.

KARALIUS

Enrike, mano žodis tvirtas.
Sugrįžt gali į Lisaboną,
Aš tai tau leidžiu, Afrikos
Krantus gali dabar palikti.
Tėvynėn grįžęs tu pranešk,
Kad princas ir magistras čia
Prižiūri mano arklides –
Teatkeliauja išvaduoti jo.

ENRIKĖ

Atvyks. Aš palieku jį
Šioje baisioj nelaimėj –
Ir man širdy kančia dėl to,
Kad negaliu su juo čia pasilikti –
Bet tik todėl, kad grįžt tikiuos
Su pajėgom rimtos, kurios galės
Grąžinti mūsų princui laisvę.

KARALIUS

Tebūna taip, jei tik pajėgsi.

MULĖJUS

Į šalį.

Štai ir atėjo man proga
Parodyti ištikimybę.
Skolingas juk esu Fernandui
Gyvybę. Skolą sumokėsiu.

Išeina. Įeina Selinas ir princas Fernandas aprengtas kaip belaisvis ir sukaustytas grandinėmis.

SELINAS

Tau dirbt įsakė šiam sode karalius.
Jam nepaklusti niekas nebegali,
Jis tau įsako ir turi tu vykdyt.

FERNANDAS

Tvirtesnė nei jo pyktis bus kantrybė.

Jeina belaisviai, vienas iš jų dainuoja, kol kiti kasa sodą. Dainuoja.

PIRMAS BELAISVIS

Kad tik Tanžerą nugalėtų
Prieš tokį barbarą Mulėjų
Karalius pasiuntė Fernandą,
Tik brolis jį įveikt galėjo.

FERNANDAS

O kaip savo likimą jaust galėčiau,
Ir atminty ką nors laikyt turėčiau
Man liūdna ir esu aš nelaimingas.

ANTRAS BELAISVIS

Belaisvi, ko esi toks nusiminęs?
Neverk ir džiaukis – mums magistras
Pasakė jau, kad mes tikrai sugrįšim,
Ir va tuomet, kai viską sužinosim,
Tėvynę, laisvę savo atkovosim.
Nė vieno šioj nelaisvėj tu nerasi.

FERNANDAS

Į šalį.
Kaip greitai savo viltį tu prarasi.

ANTRAS BELAISVIS

Nurimki, savo aistrą nuraminki
Ir su manim šitas gėles tvarkyki.
Tu kibirus paimk, atnešk vandens man
Iš to šaltinio.

FERNANDAS

Aš paklusti stengsiuos.
Tu užduotį davei geriausią pačią –
Vandens prašai, o mano kančios
Ir mano skausmas, atodūsiai manieji
Jau iš akių upes ir upelius priliejo.
Išeina. Jeina donas Chuanas ir dar vienas belaisvis.

TREČIAS BELAISVIS

Čia, aš mačiau, jie atvedė daugiau
Belaisvių.

CHUANAS

Žiūrėkime kuo atsargiau,
Galbūt jį matė šitie sodai?
Gal jis belaisviams pasirodė?
Juk ten, kur pasirodo jis,
Ir skausmas, ir rauda nurims,
Ir vis daugiau paguodos bus,
Sakyk, telaimina tave dangus,
Ar nematei kur tenka dirbti
Donui Fernandui, mūsų magistrui.

ANTRAS BELAISVIS

O ne, bičiuli, jo aš nemačiau.

CHUANAS

Vos ašaras savąsias sulaikau.

TREČIAS BELAISVIS

Sakau – vartus jie neseniai tik atidarė,
Ir daug naujokų čia atvarė.
Jeina donas Fernandas su dviem vandens kibirais.

FERNANDAS

Į šalį.

Mirtingieji, dabar jūs nenustebkit
Matydami magistrą ir infantą
Šio agailėtinios būklės –
Dažnam taip gali būti išties.

CHUANAS

Jūsų aukštybe, kaip, sakykit,
Tokiam varge jūs? liūdesys

Ir skausmas man krūtinę drasko.

FERNANDAS

Ak Chuanai, blogiau, Dieve atleiski,

Padarei mane surasdamas čia.

Nes norėjau būt paslapčia

Tarp žmonių, tarp savųjų

Vargą kęsdamas tokį kaip jųjų.

PIRMAS BELAISVIS

Valdove, tik atleiski man prašau,

Kad aklas toks tavęs nepamačiau.

ANTRAS BELAISVIS

Leisk krist prie kojų.

FERNANDAS

Pakilki, drauge,

Nereikia šitaip manęs garbinti.

CHUANAS

Jūsų aukštybe...

FERNANDAS

Kokią aukštybę

Tu matai, jeigu esu pačioj žemybėj?

Žvelk, koks kuklus dabar esu,

Belaisvis – vienas iš visų.

Ir jie visi – tokie kaip aš,

Kitai nebūs.

CHUANAS

Kodėl dangus netrenks

Manęs žaibais savaisiais siaubingaisiais!

FERNANDAS

Neleis sau, don Chuanai, kilmingasis

Skųstis. Ar gali dangui kas neatsiduoti?

Dabar mes turime visiems parodyt,
Kokia dorybė.
Įeina Sara su krepšeliu.

SARA

Ateis Feniksė į šį sodą.
Įsako ji, kad spalvos ir girliandos
Papuoštų gėlėmis šitą krepšelį.
Ima krepšelį.

FERNANDAS

Aš pirmas skinti jų skubėsiu,
Visas gėles ant krepšio šio sudėsiu

PIRMAS BELAISVIS

Tad eikime jų skint galiausiai.

SARA

Aš čia tuo tarpu jūsų lauksiu.
Belaisviai klaupiasi.

FERNANDAS

Jūs prieš mane nepulkit lenktis.
Juk tokios pačios jūsų kančios.
Ir toks likimas mudviem skirtas –
Rytoj mums gali tekti mirti.
Tad mes dabar daryt turėsime,
Ko rytdienai neatidėsime.
Princas Fernandas išeina, su kuo kiti jam nusilenkdami, lieka Sara. Įeina Feniksė ir Roza.

FENIKSĖ

Ar įsakei, kad man žiedų daugiau
Atneštų.

SARA

Taip, aš įsakiau.

FENIKSĖ

Tos visos spalvos ištaškytos
Mane įstengs gal išblaškyti.

ROZA

Tegul taip, ponija, ir nutinka,
Tuomet gal tavosios svajonės
Išsisklaidys kaip ir klejonės.

SARA

Kas tave verčia būti čia?

FENIKSĖ

Juk tai ne sapnas, ką mačiau.
Tiktai nelaimės ir dejonės.
Juk jei nelaimėlis sapnuoja,
Kad kažin kokį rado lobį,
Aš suprantu, neabejoju,
Kad jis tik vienas sau svajoja;
Ir jeigu sapnas vargšo tėsis,
Likimas jį dar pasivys
Jį vėl nelaimė aplankys,
Jis gretai vėl klejoti leisis
Ir štai tuomet jam pasirodys –
Sapnavo gėrį jis ir blogį,
O kai pabudo, blogis liko.
Nesitikiu gailestingumo.
Mane lemtis liūdna ištiko.

SARA

O ką negyvėliui paliksi,
Jei šitaip tu dabar kenti?

FENIKSĖ

Žinau, vargai man vien skirti.
Kaina mirties! Kas dar regėjo
Tokią nelaimę? Kiek kentėjau,
Kokia nelaimė esu aš,
Bet kas numirs, kaip spėt, pražus kas?

Kas gi turės numirti?

Įeina donas Fernandas su gėlėmis.

FERNANDAS

Aš.

FENIKSĖ

O dangau! O šičia pasirodė kas?

FERNANDAS

Kuo tu stebies?

FENIKSĖ

Kad aš regiu

Tave, kad tokį štai girdžiu.

FERNANDAS

Kad tiesą man sakai, matau.

Aš noriu tik tarnauti tau,

Todėl štai nuolankiai įteiksiu,

Gėles tau, jos likimą ženklins

Mano, ak ponia nuostabioji,

Nes gimė, kai aušra liepsnojo,

O vakarui atėjus lenksis.

FENIKSĖ

Šiam vardas suteiktas stebuklo,

Jo grožį tai atspindi puikiai.

FERNANDAS

Kiekvienas jų to vardo vertas,

Juk tau juos skynė mano rankos.

FENIKSĖ

Tiesa ir tai. Bet kas nutiko

Tau?

FERNANDAS

Tiktai likimo kirtis.

FENIKSĖ

Jis toks žiaurus?

FERNANDAS

Stiprus jis.

FENIKSĖ

Taip liūdna.

FERNANDAS

Neliūdėk daugiau.

FENIKSĖ

Sakyk, kodėl?

FERNANDAS

Nes vyru aš gimiau,
Likimas ir mirtis jį valdo.

FENIKSĖ

Fernandas tu?

FERNANDAS

Taip, aš esu.

FENIKSĖ

Kas pasmerkė tave?

FERNANDAS

Vergų
Įstatymas.

FENIKSĖ

Kas liepė?

FERNANDAS

Kurs teisuus.

FENIKSĖ

Kodėl?

FERNANDAS

Nes jam aš priklausau.

FENIKSĖ

Bet palankus jis tau – mačiau.

FERNANDAS

Bet pasmerkė jisai mane.

FELIKSĖ

Nejaugi nelemta diena

Išskyrė amžiams dvi žvaigždes?

FERNANDAS

Štai šičia tu matai gėles –

Papasakos jos už mane.

Pabudo jos ankstyvą vėsų rytą,
Džiaugsmingos, linksmos aušrą pasitiko,
O vakare mums tuščią liūdesį paliko
Užmigo, nakties šalčio apkabintos.
Dangus gražiausiais atspalviais nušvinta,
Vaivorykštėje – sniegas, auksas, kraujas
Žmogus svarbiausią pamoką taip gauna –
Diena kai baigias, visas grožis dingsta.
Kai skleidžias rožės, žada jos žydėti
Ir žydi tam, kad vystų ir nudžiūtų.
Lopšys ir kapas pumpure paslėptas –
Tik taip regėti lemta žmogui būtį.
Vos gimusios jos mirčiai pažadėtos,
O amžiai bėga valandos lyg būtų.

FENIKSĖ

Tu sukeli man siaubą, baimę,
Matyt nenoriu, nei girdėti.
Būk pirmas, prie kurio priėti
Negali ir auka nelaimės.

FERNANDAS

O gėlės?

FENIKSĖ

Jeigu tu radai
Žieduos jų slypint pranašystes,
Tai tik suplėšyt, sudraskyti –
Aistra manoji liepia taip.

FERNANDAS

Kuo kaltini tu šiuos žiedynus?

FELIKSĖ

Kad jie panašūs į žvaigždynus.

FERNANDAS

Jų nebenori?

FENIKSĖ

Jau nepatraukli
Man jų spalvingoji šviesa.

FERNANDAS

Kodėl?

FENIKSĖ

Nes, moteris esu, tiesa
Likimui, mirčiai paklusni;
O ši žvaigždė tyli, šviesi
Mano gyvenimą išbūrė.

FERNANDAS

Žvaigždės galingos?

FENIKSĖ

Galios turi.

FERNANDAS

Nors raudu aš dėl jų galios,

Nepasiduosiu aš jų valiai.

FENIKSĖ

Manęs klausyk.

FERNANDAS

Kalbėk, gražuole.

FENIKSĖ

Šie spinduliai šviesos ir šios žarijos,

Nusėjusios žaltvykslėmis blausiom

Saulės, jau toliuos gęstančios visai –

Jose gyvybė veržias, skausmą ryją.

Nakties tai gėlės, galybė nuostabi jų

Ir laikina, tokia trapi ta jų šviesa.

Į vieną dieną telpa žiedo visata

Naktis viena – ji žvaigždei amžinybė.

Ir štai nuo šio pavasariško žaismo

Priklauso mūsų džiaugsmas, mūsų bėdos.

Ar saulė švies, ar ges – vis klausiam.

Ko galime kiekvienas dar tikėtis,

Ko viltis galim, ko gi mes sulauksim

Iš mirti gimstančio dangaus žvaigždėto.

Feniksė išeina, įeina Mulėjus

MULĖJUS

Kolei Feniksė neišėjo,

Aš laukiau nuošaly;

Net ir erelis sužavėtas

Šviesos privengia kartais?

Esam vieni?

FERNANDAS

Taip.

MULĖJUS

Paklausyki.

FERNANDAS

Ko nori, o kilnus Mulėjau?

MULĖJUS

Kad tu žinotum, jog ir mauro

Krūtinėje gyva ištikimybė.

Aš nežinau net, kaip pradėt

Ką pasakyti, kaip išreikšti,

Ką pajutau aš tuo metu,

Kai taip siaubingai netikėtai

Lemtis pasuko, kai taip smogė

Likimas, o pasaulis pasirodė

Toks žiaurus, ir toks baisus

Fortūnos žaismas, kad va dabar

Man neramu čia būti, jeigu kas

Mane regėtų kalbant su tavim,

Nes elgtis pagarbiai su tavimi

Jau uždrausta įsakymų karaliaus.

Dabar aš skausmui atiduosiu

Savo balsą, gal sugebės bent jis

Geriau paaiškint, o aš kaip vergas

Ketinu prie tavo kojų pulti.

Aš tavo vergas, taigi atėjau,

O prince, ne savo palankumo

Tau pasiūlyt, bet grąžinti skolą,

Nors amžinai skolingas liksiu.

Tu man atidavei gyvybę,

Ją tau grąžinsiu, juk teisinga,

Kai lobis saugomas tik tol,

Kolei ateina metas jį grąžint.

Čia prie žemės mane spaudžia

Baimės kaustančios grandinės,
Prie manos krūtinės – peilis,
Ir prie mano kaklo – virvė.
Tad šalin ilgas kalbas,
Noriu tau pranešti štai ką.
Paklausyk – jau šitą naktį
Jūroj laivą aš iš anksto
Tau parengsiu. O rūsiuos
Aš skylėj tamsioj paslėpsiu
Įrankius, kuriais įveiksi
Grandines, kur tave kausto.
O tuomet iš lauko pusės
Užraktus aš sudaužysiu.
Ir galėsi su belaisviais,
Kurie Fese uždaryti, greit
Sugrįšti į tėvynę, na o aš
Pasiliksiu šičia, Fese,
Nesunku bus man paaiškint,
Iš kalėjimo jūs patys
Sugebėjot išsiveržti.
Šitaip mudu pagaliau
Kas brangiausia, išlaikysim –
Tu – gyvybę, o aš – garbę.
Bet nėra ko abejoti –
Jei karalius sužinotų,
Tuoj kaip išdaviką teistų,
Bet mirties aš nebijau.
Tau tikriausiai toj kelionėj,
O ir tavo pakeleiviams
Pinigų prireikti gali,
Tad šitas štai brangenybes
Auksu tu paverst galėsi.
Taip, Fernandai, aš grąžinsiu
Savo skolą, taip tau pareigą
Atliksiu, ją atlikti aš turiu.
Tiktai taip kilnus belaisvis
Ir galėtų atsiteisti
Už kadais malonę gautą.

FERNANDAS

Padėkoti tau norėčiau
Aš už laisvę. Bet karalius
Čia ateina.

MULĖJUS

Ar jis matė
Mus kartu?

FERNANDAS

Nematė.

MULĖJUS

Gal
Nejtars jis.

FERNANDAS

Po šakom šiom
Aš tuojau pat pasislėpsiu,
Ir palauksiu, kol praeis jis.

Slepiasi, įeina Karalius.

KARALIUS

Į šalį.

Paslapčia sode Mulėjus
Su Fernandu. Vienas slepias
Vos tiktai mane pamato,
Kitas linkęs apsimesti?
Jie tikrai, ką slėpti turi,
Net jei būtų nekalti jie,
Sąmokslą turiu sugriauti,
Apsidraust.

Garsiai.

Aš laimingas...

MULĖJUS

Leisk, valdove, pult prie kojų.

KARALIUS

...čia sutikti.

MULĖJUS

Ką paliepsi?

KARALIUS

Širdį spaudžia, kad Seuta

Dar ne mūsų.

MULĖJUS

Ją užimsim,

Karūnuosim žaliais laurais

Sienas jos. Prieš tavo narsą

Niekas neatsilaikys.

KARALIUS

Kad ir po mūšių namuose

Ji atsidurs po mano kojom.

MULĖJUS

Kaip tai nutiks?

KARALIUS

Tokiu būdu:

Mes tolei niekinsim Fernandą,

Laikysim jį žiauriam varge,

Kol pats Seutą atiduos.

Bet tu žinai, Mulėjau, drauge,

Man neramu, kai aš matau,

Kad kol magistras būna Fese

Tai gali būti nesaugu.

Belaisvaj, vos tik pamatys,

Kad atsidūrė jis varge,

Jo pagailės, ilgai netruks –

Ir gali jie pradėt maištaut.

O ir be to, juk visuomet
Galia jis gali savo traukti,
O auksas užraktus tvirčiausius
Dažnai labai lengvai sulaužo.

MULĖJUS

Į šalį.

Turėsiu aš dabar patvirtinti,
Kad viskas gali būti šitaip,
Kitaip mane įtars jisai.

Garsiai.

Teisingi tavo įtarimai
Vaduojančių jį atsiras.

KARALIUS

Taigi radau sprendimą vieną,
Kad niekas net ir nebandytų
Čionai maištaut prieš mano galią.

MULĖJUS

Ir kaip, valdove?

KARALIUS

Tu, Mulėjau,
Jį saugosi, tavoji bus
Šita našta. Tavęs nekaustys
Baimė, nevilios nauda.
Tu princo griežtas sargas būsi,
Ir saugosi jį dieną naktį.
Apie kiekvieną princo žingsnį
Turėsi man atsiskaityt.

Išeina.

MULĖJUS

Be abejonės bus nugirdęs
Karalius mudviejų kalbas.
Alache, saugok!
Įeina Fernandas.

FERNANDAS

Kas gi tau?

MULĖJUS

Ar girdėjai?

FERNANDAS

Labai gerai.

MULĖJUS

Tai ko gi klausai, kas nutiko,
Ko jaudinuos, jeigu matai,
Koks aš esu dabar sumišęs,
Ir tarp bičiulio bei karaliaus,
Draugystės mano ir garbės
Prasideda nuožmiausias mūšis?
Jei būsiu ištikimas tau,
Aš būsiu jį iškart išdavęs,
Ir tau paliksiu nedėkingas
Jei jam išdrįsiu nepaklust.
Ką man daryt? Dangau, padėki!
Tuomet, kai aš skubėjau čia
Norėdamas grąžint tau laisvę,
Pareikalavo jis tarnystės –
Kad saugočiau tave griežčiau.
Ir ką daryti, jeigu karalius
Jau žino paslaptis manas?
Kad aš galėčiau apsispręsti,
Prašau, kad man patartum tu –
Sakyk man, ką turiu daryti.

FERNANDAS

Mulėjau, meilė ir draugystė
Ne tokie svarbūs, kaip garbė
Ir kaip ištikimybė mūsų.
Karaliui niekas neprilygsta.
Jis vienas tik prilygsta sau,

Vadinas, mano patarimas –
Tarnauki jam, mane pamiršk.
Aš tavo draugas ir todėl
Būk tikras – tavo garbę aš
Ir pats išsaugot pasistengsiu.
Net jeigu kitas man pasiūlys
Atgauti laisvę, nepriimsiu
Aš to tikrai, ir tavo garbę
Aš ginsiu kaip tiktai galėsiu.

MULĖJUS

Fernandai, tavo patarimas –
Dvariškio ištikimo žodžiai.
Skolingas tau esu gyvybę,
Turiu atlyginti už ją,
Tad viskas, apie ką kalbėjau,
Šią naktį parengta tebus.
Būk laisvas, o mirtis manoji
Tebus gyvybės tavo kaina.
Susigrąžinki savo laisvę –
Tuomet nebebijosiu nieko.

FERNANDAS

O ar teisinga šitai būtų,
Jei tą paniekinčiau, kuris
Man nuoširdžiai tik gero linki,
Ir žiauriai garbę nužudyčiau
To, kurs gyvybę man grąžina?
Na ne, ir noriu, kad tu būtum
Mano gyvenimo teisėjas.
Dabar jau tu patarki man.
Ar laisvę aš priimt turėčiau
Iš to, kursai kentėti liktų
Vietoj manęs? Ir leisti, kad
Garbė jo būtų sutrypta,
Nes buvo palankus man?
Ką patarsi?

MULĖJUS

Aš nežinau,
Ar aš galėčiau atsakyti:
Taip ar ne. Nes man ištarti
Tą „ne“ beprotiškai sunku,
O „taip“ sakyti negaliu aš,
Nes kažkodėl jaučiu gerai,
Kad šitą žodį tau pasakęs,
Nebūčiau geras patarėjas.

FERNANDAS

Tu patarei gerai, nes aš,
Kaip mano Dievas reikalauja,
Vergijoj Feso pasiliksiu
Ir būsiu čia tvirtasis princas.

Antrosios dienos pabaiga

Trečioji diena

*Feso karaliaus vasaros šūmų salė.
Įeina Mulėjus ir Karalius.*

MULĖJUS

Į šalį.
Viltis pradingo jam padėti,
Tiek pasiuntė sargų karalius
Fernandą saugot, kad kalbėti
Tik apie vargą draugas gali –
Tik tiek draugystei ir belieka.
Garsiai.
Valdove, aš tau tarnavau –
tu tai žinai – ir jūroj, ir krante.
Ir jei malonę tavo aš pelniau,
Pašau malonės – išklausk manęs,
Prašau tik to.

KARALIUS

Klausau.

MULĖJUS

Fernandas...

KARALIUS

Liaukis, nekalbėk.

MULĖJUS

Nejau manęs neišklausysi?

KARALIUS

Ne. Jau pratardamas tatai

Tu įžeidi mane.

MULĖJUS

Bet kuo ir kaip?

KARALIUS

Nes tu dabar taip padarysi,

Kad tau turėsiu „ne“ sakyti,

Juk tuoj norėsi jį užstoti.

MULĖJUS

Aš sargas jo, kuo gyvas jis,

Nejau nenori sužinoti?

KARALIUS

Tik gailėsčio nelauk. Sakyk.

MULĖJUS

Fernandą žudo ir kankina

Lemtis žiauri, negailestinga.

Jis gyvas dar, bet žmonės sako,

Kad jo baisus likimas laukia,

Fortūnos jį siaubu vadina,

Kasdien jis patiria žiaurumą,

O gal geriau galia vadinti,

Valdove, tavojo griežtumo,
Ir jau prarado visą viltį,
Ir visą savo išdidumą.
Dabar yra jisai šiukšlyne,
Prakeiktame visų purvyne,
Nedrįsiu vietos tos įvardyt,
Ligotas, luošas ir nuvargęs
Palengvint meldžia jis kankynę,
Taip buvo tavo įsakyta,
Kad požemiuose jis miegotų,
Kad arklides tavo tvarkytų,
Ir išvietes visas valytų
Ir niekas duonos jam neduotų.
Jis jau nusmuko taip žemai,
Kad iš jo liko tik šešėlis,
Išblyškęs, liesas visiškai,
Jis šitiek visko iškentėjęs,
Iš jo didybės – tik skutai.
Ir kai nakties vėsa ištirpsta,
Rūsių tamsoj naktį praleidęs,
Tikėjimą išlaikęs tvirtą,
Jei nori jis išvysti saulę,
Šviesos, dienos šaltinį tikrą,
Kiti belaisviai gailestingi
Ant demblio kelia jį niekingo
Ir pamažu jį sunkiai neša,
Paguldo – kaip ištart – į mėšlą
Nes kvapas jo jau toks siaubingas,
Kad nejmanoma išverti,
Nenori niekas prie namų
Matyti jo ir prisiartinti
Neleidžia jam. Ir dar jokių
Nedrįsta žodžių jam ištart,
Jis nesulauks jokios paguodos.
Tik tarnas ir dar vienas doras
Dvariškis vargą su juo kenčia,
Jį guodžią, laiką su juo leidžia,
Dalinas jie su juo ir duoną,

Nors jos – tik trupiniai niekingi,
Kad vos vienam ir teužtektų,
Ir kai prie lūpų kelia ranką,
Prie jo krūtinės ji įstringa,
Burnon nė kąsnio nepatenka.
Ir netgi šiuos du vis kankina
Tavieji valdiniai – ir tik todėl,
Kad šie tarnai ištikimi jam,
Žiaurumo kito tokio nėra –
Jiems kas akimirką grasina,
Kad gali juos tuojau išskirti.
Kol vienas ieško, kuo maitintis,
Antrasis pasilieka vietoj
Ir bando tik visaip padėti,
Varge paguosti savo princą.
Nebūk žiaurus, pasigailėk,
Valdove, princą išvaduok
Iš tos beviltiškos duobės,
Dėl siaubo, jei ne pagailos,
Ne dėl raudų – suteik vilties.

KARALIUS

Mulėjau, tai gerai.

Jeina Feniksė.

FENIKSĖ

Valdove,

Tegul man tavo meilė duoda
Už nuolankumą bent šiek tiek,
Bent mažą trupinį vilties –
Aš atėjau prašyt malonės.

KARALIUS

Ko tau neduoti aš galėčiau?

FENIKSĖ

Princas Fernandas...

KARALIUS

Jau pakaks.

Toliau gali nebekalbėti.

FENIKSĖ

Bet siaubą patiria bet kas

Jį matantis dabar. Padėti

Princui atėjau maldauti.

KARALIUS

Sustok, Fenikse, ir palauki!

O kas Fernandą šitaip verčia

Žiūrėt į veidą savo mirčiai,

Kodėl jis pats link kapo traukia?

Tik dėl ištikimybės savo

Tikėjimui ir savo žodžiui

Jis tokią žiaurią bausmę gavo

Jis pas save taip žiauriai baudžia,

Šita bausmė skirta ne mano.

Argi nutraukti ne jo valioj

Šitas kančias ir šią nedalią?

Juk vis tai yra jo rankoj –

Seutą atiduot pakanka,

Ir nebebus jisai bedalis.

Jeina Selinas.

SELINAS

Jau tavo dėmesio čia laukia,

Valdove, du pasiuntiniai.

Vienas iš jų – nuo Tarundantės

O kitas – Portugalijos šalies

Alfonso.

FENIKSĖ

Į šalį.

Ak mano kančios!

Be abejo, manęs atvyko

Jie čia.

MULĖJUS

Į šalį.

Aš praradau, dangau

Jau paskutinę savo viltį.

Pavydo stumiamas žuvau,

Per dieną praradau aš viską.

KARALIUS

Tegul įeina. Tu, Fenikse,

Prisėsk šalia ant pakyls.

Atsisėda, iš priešingų pusių įeina Alfonsas ir Tarundantė.

TARUNDANTĖ

Karaliau Feso kilniaširdis...

ALFONSAS

Galingas, išdidus Feso karaliau...

TARUNDANTĖ

...kurio šlovė...

ALFONSAS

...kurio gyvybė...

TARUNDANTĖ

...nemiršta niekad...

ALFONSAS

...gyva per amžius...

TARUNDANTĖ

Feniksei.

...o tu esi aušra rytinė...

ALFONSAS

...esi saulėlydžio rytai...

TARUNDANTĖ

...Amžiams bėgant, tu valdyki...

ALFONSAS

...Laikui slenkant karaliauki...

TARUNDANTĖ

...teaplanko...

ALFONSAS

...taigi dėliaukis...

TARUNDANTĖ

...tave laimė...

ALFONSAS

...žaliais laurais...

TARUNDANTĖ

...didis dėiaugsmas...

ALFONSAS

...šlovės blyksniai...

TARUNDANTĖ

...bėdos dingsta...

ALFONSAS

...didis gėris...

TARUNDANTĖ

Kaip, krikščioni, leidi sau

Tu kalbėt, kai aš kalbu?

ALFONSAS

Niekas nekalba anksčiau

Negu aš, kur tik esu.

TARUNDANTĖ

Esu aš iš tautos arabų,
Tad mano bus pirma vieta.
Ten, kur saviškai susitinka
Palaukti turi svetimšaliai.

ALFONSAS

Neturi, jeigu šeimininkai
Išmano, kaip svečius priimti.
Juk visad garbingiausioje vietoje
Mes matome pakviečiant svečią.

TARUNDANTĖ

Net jeigu, kaip sakai, ir būtų
Vis tiek manęs tu neįveiksi.
Aš pirmas atėjau kaip svečias,
Tad vėl – vieta svarbiausia man.

KARALIUS

Pakanka. Jūs abudu sėskit
Vienodai pagerbti šalia.
Lai portugalas dabar kalba,
Tikėjimo yra jis kito,
Tad pirmas bus.

TARUNDANTĖ

I šalį.
Kaip pikta man.

ALFONSAS

Kalbėsiu aš labai trumpai.
Iš Portugalijos Alfonsas,
Kilnus karalius, jo šlovė
Bronzos skambiais balsais skambės,
Įveikdami mirties pavydą,
Tave pasveikindamas prašo:
Kadangi laisvės atsisako
Fernandas, o jo gyvybė

Įkainota Seutos miestu,
Kad tu sprendimą šį pakeistum,
Ir kad mielaširdystė tavo
Įveiktų menkąjį godumą:
Jis žada aukso ir sidabro
Tau sumokėti tiek, kiek gali
Vertės turėti miestai du.
Jis prašo draugiškai tavęs,
Bet jei šį prašymą atmesi,
Jį žada išvaduot ginklu,
Todėl jis jau dabar subūrė
Jūros putotos bangose
Didžiulius ir didingus miestus
Iš tūkstančių laivų ginkluotų.
Prisiečia jis – ugnis ir kraujas
Tave įveiks, jį išvaduos,
O visa, ką matai aplinkui,
Krauju paplūs, ir štai tuomet
Pakilusi iš ryto saulė
Regės laukus žalius smaragdo,
O vakare jau leisis ji,
Nušviesdama spalvas rubino.

TARUDANTĖ

Nors ir esu pasiuntinys
Ir neturiu tau atsakyti,
Bet su karaliu tu kalbi,
Todėl, krikščioni, atsakysiu –
Nes tik ką įžeidei tu jį –
Kaip paklusnus sūnus valdovo,
Tarnauju aš karaliui savo,
Todėl pranešt gali Alfonsui,
Kad jeigu šičia jis atkaktų,
Užteks ir vieno trumpo mirksnio,
Netruks viena naktis prabėgti,
Ir jis išvys – jo karštas kraujas
Palaistys gausiai šiuos laukus
Taip gausiai, kad dangus pamirš,

Jog kažkada žydėjo pievos
Kitom gėlėm negu gvazdikai.

ALFONSAS

Jei būtumei lygus man, maure,
Mes greitai baigtume šį ginčą,
Ir nugalėtojas paliktų
Tik vienas iš dviejų jaunuolių;
Bet perduoki savo karaliui,
Kad jeigu geidžia jis šlovės,
Tegul atvyksta. Nedels manasis.

TARUNDANTĖ

Beveik pasisakei, kas tu,
Ir ką – esu aš Tarundantė
Ir tau mokėsiu atsakyti.

ALFONSAS

Kovos lauke aš tavęs laukiu.

TARUNDANTĖ

Ilgai neteks tau manęs laukti,
Esu aš žaibas.

ALFONSAS

O aš vėjas.

TARUNDANTĖ

Aš – kalnas, spaudantis ugnim.

ALFONSAS

Aš – hidra, kuri liepsną ryja.

TARUNDANTĖ

Aš furija esu.

ALFONSAS

O aš – mirtis.

TARUNDANTĖ

Mane girdi tu – ir nevirpi?

ALFONSAS

Mane matai tu – ir ne miršti?

KARALIUS

Maloningieji mano ponai,
Jau jūsų pyktis sugebėjo
Storiausius sudraskyti šydus,
Kurios lig šiolei viską slėpė,
Bet prisiminkit – mano žemėj
Kovos nebus, jei aš neleisiu,
O aš leidimo jums neduosiu,
Nes savo laiką noriu skirti
Priimti jus.

ALFONSAS

Aš nenorėsiu
Svetingumo čia nei vaišiu,
Iš to, kurs sielvartą suteikia.
Fernando atvykau. Matyti
Jį norėdamas į Fesą
Aš apsimetęs šitaip atvykau.
Bet prieš atvykdamas į rūmus
Aš sužinojau, kad esi
Tu užmiesčio šitam dvare,
Taigi aš paskubėjau čia
Pasikalbėt, kad pagaliau
Manosios viltys taptų kūnu,
Arba kad visiškai sudužtų.
Žinokit, pone, kad tiktai
Atsakymo aš ir telaukiu.

KARALIUS

Atsakymas, karaliau Alfonsai,
Bus trumpas, aiškus visiškai.

Seutos man neatiduosi –
Nesitikék, kad jį atgausi.

ALFONSAS

Aš atvykau jį sugrąžinti,
Be jo negrįšiu. Pasiruoški
Tu karui. Aš jį tau skelbiu.
Pasiuntiny, ar kas ten tu,
Mūšio lauke mes susitiksim.
Ir Afrika visa drebės!
Išeina.

TARUNDANTĖ

Nors aš ir nenusipelniau,
Fenikse nuostabi, to džiaugsmo
Tarnauti tau lyg būčiau vergas,
Bet leiski man bent jau prie tavo
Suklupti kojų. Duoki ranką
Tam, kurs tau siūlo savo sielą.

FENIKSĖ

Jūsų aukštybe, didis pone,
Užtenka savo pagyras žert tai,
Kuri jus gerbia, tik žinokit
Kas iš tikrųjų dera jums.

MULĖJUS

Į šalį.

Ko tikis tas, kuris tai mato
Ir sau neatima gyvybės?

KARALIUS

Jūsų aukštybė netikėtai
Atvyko čia pas mus į Fesą,
Atleiski mums, kad pasitikti
Negalim deramai.

TARUNDANTĖ

Aš negaliu

Ilgam čia su jumis užtrukti,

Tik trumpą akies mirksnj.

Na ir kadangi atvykau

Kaip įgaliotasai atstovas

Žmonos savosios išsivežti,

O tu tam pritarei seniai,

Tebus atleistos šios slėpynės,

Ir te greičiau mane aplanko

Akimirka šviesiausios laimės.

KARALIUS

Mane tu įveiki visur,

Taip, metas atiduoti skolą,

Jau metas mums pradėti ruoštis

Karui, taigi protinga būtų

Atpalaiduoti savo protą

Nuo rūpesčių tokių. Taigi

Derėtų tau jau paskubėti,

Kol nesuskubo perėjų užimti

Atvykėlių būriai – ginkluotų

Portugalų.

TARUNDANTĖ

Tai nesvarbu.

Žmonių pakankamai turiu,

Kariuomenė mana galinga,

Aplinkui kiek matai – stovyklos,

Į miestus tapo dykumos panašios,

Aš su kariuomene sugrįšiu,

Ir stosiu mūšiu tavo pusėj.

KARALIUS

Tuomet skubėkim pasiruošt

Kelionei, bet į Fesą privalai,

Fenikse, vis dėlto įžengti

Ir taip pradžiuginti visą miestą.

Mulėjau?

MULĖJUS

Taip, valdove?

KARALIUS

Na o tu

Karius geriausius pasirinkęs,

Feniksę kelyje lydėsi,

Kol saugią ją palikt galėsi

Šalia teisėto sutuoktinio.

Išeina.

MULĖJUS

J šalį.

Tik šito man dar betrūko,

Juk vos tik teks man iškeliauti,

Net ir menkos mano pagalbos

Nebeturėdamas Fernandas

Praras net ir menkiausią viltį.

Visi išeina.

Feso gatvė. Donas Chuanas, Britas ir kiti belaisviai išneša doną Fernandą ir sodina jį ant demblio.

FERNANDAS

Mane padėkite tenai,

Kad dar galėčiau pasidžiaugti

Dangaus šviesa, jo spinduliais.

O didis Viešpatie saldžiausias

Dėkoti tau man šiandien leisk.

Kai panašiai kaip aš kentėjo

Biblijos Jobas, jis norėjo

Gražiausią dieną net prakeikti,

Bet nuodėmėj jam teko augti,

Aš ją palaimint tegalėjau

Už tai, kad Dievas mums ją davė,

Juk aišku kiekvienam, kurs stebi

Kiekvieną žarą stebuklingą,
Ir saulės šviesą spindulingą,
Kad šie ženklai mane vis veda
Jam melstis, jam karštai dėkoti.

BRITAS

Ar, pone, šitaip jums gerai?

FERNANDAS

Geriau nei aš galiu svajoti.
Kokias malones man davei
O Dieve, ir kokias dar duosi!
Kai pagaliau mane ištraukia
Iš rūsio, tu man suteiki
Šviesos ir šilumos. Ir saulės. c
Koks, Dieve, išlaidus esi!

PIRMAS BELAISVIS

Dangus težino – darbas laukia,
Nors pasilikti čia norėčiau
Prie jūsų aš mielai budėčiau,
Bet jau metas.

FERNANDAS

Vaikai, sudie jau.

ANTRAS BELAISVIS

Koks vargas!

TREČIAS BELAISVIS

Kaip baisu kentėti!

Išeina.

FERNANDAS

Tik judu su manim ir liekat?

CHUANAS

Ir aš tave turiu palikti.

FERNANDAS

Ir ką aš be tavęs daryčiau?

CHUANAS

Netrukus, pone, aš sugrįšiu,
Tiktai pamėginsiu kur aptikti
Ko nors pavalgyti, nes dabar,
Kuomet jau Fese nebėra
Mulėjaus, mums trūksta kąsnio
Ar žodžio bent jau kiek švelnesnio.
Ir vis dėlto jau metas man
Prie rūpesčių, nors ir sunku,
Veik neįmanoma net tai,
Visi, kuriuos tik sutinku,
Prieš įsaką nenori eit,
Jame įsakoma, kad tu
Negautum nė vandens, kad aš
Nupirkti nieko negalėčiau,
Nes žino jie, kad vis tai tas
Bus skirta tau. Ir tik kentėti
Lemties mums skirta. Bet kažkas
Ateina šičia.

Išeina.

FERNANDAS

Jei galėtų
Manasis balsas gailestį pažadint
Kam nors, kad gyvas būt galėčiau
Dar mirksnį ir kad aš kentėčiau
Dar šiek tiek.

Įeina Karalius, Tarundantė, Feniksė ir Selinas.

SELINAS

Valdove, čia.
Gatve šita šiek tiek praėję
Turėtumei jau pamatyti

Princą, kurį tu nugalėjai.

KARALIUS

Tarundantei.

Čia su tavim praeit norėjau,
Savo didybę pristatyti.

FERNANDAS

Jūs išmaldos nepagailėkit
Šitam vos begyvam varguoliui,
Esu toks pat žmogus – žiūrėkit,
Bet aš badauju ir dejuoju,
Iš bado mirštu – patikėkit.
Atjauškit, žmonės, jūs mane,
Juk net ir žvėrys vienas kitą
Atjaučia.

BRITAS

Ne šitaip reikia, ne.
Visai kitaip reikia prašyti.

FERNANDAS

O kaipgi reikia?

BRITAS

Žvelkit čia:

Turėkit atjautos jūs, maurai,
Ir nors ką nors varguoliui meskit,
Nors kriaukšlę, trupinių nors saują.
Prašau vardan švenčiausių kaulų
Pranašo didžio Mahometo.

KARALIUS

Tikėjimą jis ir dabar vis saugo,
Kentėdamas ir tokį vargą
Ir tai mane skaudžiausiai žeidžia.
Magistre, prince!

BRITAS

Karalius kviečia.

FERNANDAS

Mane? Klausu tave apgauna.
Nesu nei princas, nei magistras,
Tiktai jo vargas lavonas,
Gal ir buvau magistras, princas,
Bet žemės link mano kelionė,
Man šitas vardas nebetinka.

KARALIUS

Jeigu tu ne princas, ne magistras
Tai kaip Fernandas atsiliepk.

FERNANDAS

Dabar aš pamažu pakilsiu
Nuo žemės, šiaušiu link tavęs
Bučiuoti kojų.

KARALIUS

Toks tvirtas
Tu, kaip nori man parodyt?
Tai nuolankumas ar narsa –
Tu paklusti?

FERNANDAS

Aš tiktai noriu
Išreikšti pagarbą, kur ponui
Privalo rodyt vergas čia.

O aš esu tik tavo vergas,
Tavo akivaizdoj suklypęs
Išdrįsiu kreiptis į tave.

Karaliau mano, išklausyk.
Karalium vadinu, nors išpažįsti
Kitą tikėjimą, toks šventas

Yra karalių dieviškumas,
Galingas ir absoliutus,
Patraukia dorybingas sielas;
Stiprus jis ir pažadina todėl
Pačiam kilniausiam kraujyje
Užuojautą ir širdingumą.
Net ir laukiniams bei žvėrim
Aukščiausią šitas vardas reiškia
Teisingumą, kad ir gamta
Paklūsta jam. Taigi mes matom,
Kad toje laukinėje bendrijoje
Žvėrių karalius yra liūtas,
Ir kai jisai suraukia kaktą,
Jo karčiai šiaušias kaip karūna.
Jis gailestingas, niekad
Nedrasko to, kurs nusilenkia.
O jūros putoj sūrioje
Grakštus delfinas viešpatauja,
Karalius jis žuvų, jį puošia
Žvynai auksiniai, sidabriniai,
Lyg karūna ant mėlyno
Jo kūno. Jau mes regėjom,
Kaip jis iš šėlstančios audros
Parplukdo skęstančius į krantą,
Kad neprarytų gelmės jų.
Ar dangum skriejantis erelis,
Kuriam plunksnuotąją karūną
Pašiaušia vėjas aukštumoj,
Ir paukščiai sveikinti pakyla
Saulės valdovės danguje,
Kilnus, teisingas jisai sminga,
Kas lūpomis nepalytėtų
Sidabro taurėje žmogus
Mirties – ant žėrinčių kristalų
Ten žudantys nuodai gyvatės,
O jis sparnais, savo snapu
Ištaško juos ir jas išblaško.
Netgi ir akmenys bei medžiai

Savo valdovų valios klauso.
Antai granatas, karūnuotas
Žiedais, šakas į aukštį kelia
Ir taip visiems aplinkui rodo,
Kad medžių jis yra valdovas,
O jei kas vaisių jo apnuodys,
Tuo pat rubino skaisčią spalvą
Pavers geltonu jis topazu,
Blyškiu ir atspalvio liguisto.
Štai deimantas, prie kurio
Net magnetas nustoja veikti,
Nemato šiaurės ir sutinka,
Kad turi jis paklust karaliui,
Jis toks kilnius, kad šeimininko
Pateisinti negali išdavystės,
Ir kietas toks, kad nejveikia jo
Jokie režikliai šiam pasauly,
Bet jei išduoda šeimininkas,
Subyra į smulčiausius miltus.
Tad jeigu žvėrys o ir žuvys
Ir augalai, kristalai, paukščiai
Karaliaus valdžią pripažįsta,
Tikriausiai tad ir atjauta
Žmonių turėtų būt krūtinėj;
Jei Dievą tu kitaip tiki,
Vis tiek turėtumei paklusti
Įstatymui gailėstingumo.
Tavęs graudinti aš nenoriu
Savosiom ašarom, skausmu,
Kad man gyvenimą suteiktum –
To iš tavęs aš neprašau;
Gera žinau – turėsiu mirti
Nuo šių ligų, kurios jausmus man
Atbukina, kurios sušaldo
Man visą kūną mirtinai.
Žinau – galų gale aš mirsiu,
Nė valandos saugus nebūsiu;
Tikriausiai dėl šios priežasties

Žmogus vis kuria panašius
Vienas į kitą ligi šiol
Karstų dėžes ir guolius lopšio.
Kai norim mes kažką priimti,
Natūraliai mūs rankos juda
Ir šitokiu būdu pakyla
Tvirtai tarpusavy sujungtos.
Bet kai mes norim ką atstumti,
Rankas sujungiam panašiai,
Bet nukreipiam jas jau žemyn,
Ir taip savo jausmus parodom.
Kai atkeliaujam į pasaulį,
Pamatome – jis pasitinka
Ir priima mus lopšyje,
Atvertas jis jau mūsų laukia
Ir saugo nuo visų pavojų;
Tačiau kada pasaulis mus
Su panieka arba įnirtęs
Atstumti geidžia nuo savęs,
Jis atgalia ranka mums moja,
Ir siunčia į nebylų kapą
Ir į buveinę paskutinę.
Lopšys – aukštyn atvertos durys,
O kapas lydi mus žemyn.
Mes visą laiką prie mirties
Gyvenam, ir todėl šalia
Lopšys ir karstas visada.
Ko tikis tas, kuris tai girdi?
Ir tai išmanantis, ko ieško?
Visiems be abejonės aišku –
Gyvenimo jis neieškos.
Mirties tiktai. Ir jos prašau,
Tegul dangus troškimą mano
Mirt dėl tikėjimo išpildo.
Bet neturėtumei manyt,
Kad to prašau iš nevilties,
Kad man gyvenimas nemielas,
Tik dėl troškimo mano karšto

Tikėjimą gyvenimu apgint
Bei Dievui skirt ir sielą, ir gyvybę.
Taip, aš dabar prašau mirties,
Bet dvasios man jausmai netrikdo.
Jei gailestis tavęs negali
Įveikti. Tegul bent pyktis
Uždega. Esi tu liūtas?
Tada turėtum suriaumoti
Ir sudraskyti tą, kuris
Tave įžeidžia ir tau trukdo.
Esi erelis? Tai naikink
Savo snapu, aštriais nagais
Tą, kuris tavo lizdui kenkia.
Esi delfinas? Taigi skelbk
Apie audras baisias jūreiviui,
Kursai pasaulio jūras skrodžia.
Karalių medis? Tad parodyk,
Kaip pro pilkas, nuogas šakas
Audros siaubingą, baisų šėlsmą
Link mūsų gena Dievo pyktis.
Tu deimantas? Lai tavo dulkės
Pavirsta siaubingiausiu nuodu.
Galėsi pailsėt, nes aš,
Nors ir kenčiu be paliovos,
Nors vargas visą laiką spaudžia,
Nors ašaros man rieda skruostais,
Nors neviltis aptemdo žvilgsnį,
Nors lydi vien tiktai nelaimės,
Nors jau beveik krintu iš bado,
Nors mano kūną tepridengia
Šis skuduras, ir nors glaudžiuos
Tamsiam ir purvinam rūsy,
Tikėjime išliksiu tvirtas.
Nes jis – ta saulė, kur man šviečia,
Jis – spindulys, kurs mane veda,
Jis – lauras, puošiantis man galvą.
Tu negali įveikt bažnyčios,
Mane gali tik nugalėti.

Mane vis viena Dievas gins,
Nes aš dabar jo pusēj stoviu.

KARALIUS

Nejaugi būdamas varge tokiam
Tu išdidus gali save paguost,
Kad aš – tai priežastis tavo kančios,
Nors kaltinti turētum tik save,
Ne mano rūpestis – kančia tava.
Dabar tu žūsti tik nuo savo rankos,
O aš dėl to né kiek esu nekaltas,
Nesitikék, kad aš tavęs gailēsiuos,
Savęs gailēt pačiam labiau derētų,
Tuomet galēsiu aš tave užtarti.

Išeina.

FERNANDAS

Tarundantei.

O pone, jūsų didenybe,
Užtarkite mane.

TARUNDANTĒ

Koks vaizdas liūdnas!

Išeina.

FERNANDAS

Jei tiktai kūno grožis būna
Atvaizdas sielos prakilnybės,
Apginkit, ponia, man gyvybę,
Prieš karalių.

FENIKSĒ

Kaipgi jam skauda!

FERNANDAS

Net nežiūri?

FENIKSĒ

Ak, koksai siaubas!

FERNANDAS

Gerai darai. Juk tavo žvilgsnis
Žvelgt j vargus visai neskirtas.

FENIKSĖ

Ak! Šitokia baisi nelaimė!

FERNANDAS

Nors, ponias, ir kreipi tu žvilgsnį,
Kad tu žinotum, aš norėčiau –
Taip, tavo grožis tiesiog šviečia,
Ir ketini mane palikti,
Tu ne labiau nei aš vertinga,
O gal net aš vertesnis už tave.

FENIKSĖ

Šiais žodžiais baugini mane,
Tu skaudini mane, žaidi,
Palik mane! Ko tu geidi?
Greičiau jau baigtųs ši kančia.

Išeina.

Įeina donas Chuanas su duona.

CHUANAS

Aš stengiaus tau atnešti duonos,
O maurai visą kelią vijos,
Ir nuo lazdų jų žaizdos gilios
Ant mano apdaužytų šonų.

FERNANDAS

Likimas toks vaikų Adomo.

CHUANAS

Paimk ją.

FERNANDAS

O manasis drauge,
Vėluoji tu, jau mirtį baugią
Aš sutinku.

CHUANAS

Duok man, dangau,
Varge paguodos pagaliau.

FERNANDAS

Bet kaip gyvybę mums išsaugot,
Jeigu mirtingas čia žmogus,
Šioj prarajoj daug pasmerktųjų
Juos ligos stumia į bedugnę –
Joje vis tiek visi pražus.
Bet nusivylęs tu nebūk,
Svarbi tiktai viena tiesa –
Yra dar amžina šviesa,
O kad ir kaip tu sunkiai sirgtum,
Vis vien sutikt turėsi mirtį –
Tu sau patsai esi liga.
Štai nuolat mindo juodą žemę
Per ją keliaudamas žmogus,
Jis žino – per savus kapus
Kiekvieną žingsnį jisai žengia.
Toks dėsniš mūs likimą lemia –
Privalom visuomet žinoti,
Kad einant priekin teks bijoti,
Bet eit tolyn vis tiek reikės
Ir netgi Dievas nepadės
Nuo kelio šio išsivaduoti.
Esu aš galą gajau priėjęs,
Mane išneškite iš čia.

CHUANAS

Šis apkabinimas – kančia
Didžiausia.

FERNANDAS

Aš tiktai norėjau,
Kilnus Chuanai, kad išėjus
Anapus man nurengtum tu
Mane. Giliai rūsy yra kažkur
Mano vienuoliškas apsiaustas,
Kuriuo tiek kartų teko siaustis –
Su juo lydėkit į kapus.
Be karsto, jei žiaurus karalius,
Kurs džiaugiasi žiauria bausme,
Suteiks man prieglaudą kape.
Tą vietą pažymėti galit,
Nors aš ir mirštu kaip bedalis,
Kad būsiu išpirktas tikiuosi,
Ir prie altoriaus dar ilsėsiuos.
Aš tiek bažnyčių, Dieve, tau
Žemėj gyvendamas daviau,
Kad vieną man tikrai tu duosi.

Išneša jį glėbyje. Jūros krantas. Įeina Alfonsas ir kareiviai su arkebūzomis.

ALFONSAS

Palikite šitai nepastoviai žydrynei,
Bangoms vilnijančioms didžiulę šią mašiną
Laivų, kuri nustebina net patį dangų,
Palikite, lai kelia ją baltai putotos bangos.
Čia, kur bekraščiai smėliu nužerti krantai,
Tegul sparčiau laipina žmones mūs laivai,
Ir taps laivai ant šios bangų pūgos parimę
Liepsnos svaidyklėm tarsi graikų išradimas.

Įeina donas Enrikė.

ENRIKĖ

Tu, pone, nenorėjai, kad krantan išliptų
Mūsų kariai prie Feso, kur vieta mums tiktų,
Pasirinkai šią vietą tu kariams išsilaipinti
Deja, toksai pasirinkimas buvo nelaimingas.
Nes štai iš pusės tos žygiuoja į šį krantą

Minia karių didžiulė, ją tarsi veda Marsas,
Jie taip greitai, kad prieš save net gena vėją,
Nuo jų gausos kalnai ir kalvos padidėja.
Ir dar karių daugybę vedas Tarundatė,
Kurs lydi savo žmoną, laimingą infantę.
Iš Feso į netolimą Maroką jis žygiuoja
Karių žingsnius net aidas atkartoja.

ALFONSAS

Enrike, viskas taip ir buvo sumanyta,
Kad jo sulaukčiau čia, todėl ir vietą šitą
Aš parinkau. Mes tyčia šičia atžygiavom,
Toksai sumanymas dabar ir buvo mano.
Jei mes prie Feso būtume krantan išlipę,
Abi kariuomenes ten būtume sutikę.
Dabar, kai jos abi žygiuoja atskirai
Po vieną jas sumušti galime tikrai.
Kol nesuskubo dar prie mūsų priartėti
Mes turim kovai rengtis turim jau pradėti.
Prie ginklo šauk.

ENRIKĖ

Ak pone, palūkėk, apsidairyki.
Ne metas stot dabar į mūšį.

ALFONSAS

Mano pyktis
Klausyt visai nenori jokių patarimų,
Ir kerštas nepakęs jokių atidėjimų.
Mano ranka tvirta tuojau pagriebs
Ir Afrikai užtvos rimbu mirties.

ENRIKĖ

Žvelk – jau atsėlina naktis
Šešėliuos, ir žibančios šviesos akies,
Liepsningos saulės jau šešėliai laukia .

ALFONSAS

Tuomet mums teks patamsy kautis,
Tikėjimo, kuris liepsnoja man krūtinėj,
Nei laikas, nei galia kitų nenumarina.
Fernandai, jei tu dabar kenti kančias,
Tai Dievui paaukot galėtum jas.
Ir pergalė šįkart teks mums išties.
Garbė bus mano, mano bus šlovė.

ENRIKĖ

Toli nuves tas tavo išdidumas.

Gilumoje.

FERNANDAS

Alfonsai, lai į kovą lydi jus narsumas!

Skamba trimitas.

ALFONSAS

Ar tu girdi šituos keistus balsus
Pro liūdno vėjo užiančius garsus?

ENRIKĖ

Taip – ir juose gali girdėti
Trimitą, kurs visus į kovą kvietė.

ALFONSAS

Todėl pirmyn, Enrike, abejonių neturėk
Dangus padės mums šiandien.

Įeina Fernandas su savo ordino drabužiais ir uždegtu deglu.

FERNANDAS

Jis padės.
Dangus juk visada regėjo
Tavo tvirtybę, viltį, tai, kad tu tikėjai.
Šiandien ateis tave apginti,
Kad išvaduot mane galėtum iš vergystės.

Nes – taip retai nutinka –
Už daug Bažnyčių Dievas davė man šventyklą.
Ir aš su šia liepsna,
Su deglu, kuris gautas rytuose,
Žygiuosiu priešais šiuos karius
Juos vesdamas pirmyn, nušviesdamas kelius,
Nes šiandien pasiimt trofėjų,
Alfonsai didis, tų, kurių norėjai
Į Fesą žengsi – dar ne laurai puoštis,
Bet su aušra mane iš vargo išvaduoti.

Išeina.

ENRIKĖ

Alfonsai, ar tikrai aš tai regėjau?

ALFONSAS

Neabejoju. Aš iš karto patikėjau.
Tad Dievui tebūnie danguj šlovė.
Pakviesk į mūšį, pergale tikėk.

Išeina. Įeina Karalius ir Selinas su palyda. Ant miesto sienų yra donas Chuanas ir vienas belaisvis, šalia jų – karstas, atrodo, kad jame yra infantas Fernandas.

CHUANAS

Jau džiaugtis, barbare, gali,
Kad tau sunaikinti pavyko
Gyvybę kilnią.

KARALIUS

Kas esi tu?

CHUANAS

Žmogus, kuris, net jei žudysi,
Fernando niekad nepaliks.
Ir nors iš įniršio stingstu,
Kaip ištikimas šuo lydėsiu
Ir po mirties aš šeimininką.

KARALIUS

Krikščionys, štai jums pavyzdys,
Kuris ir ateities kartoms
Bylos, kad aš esu teisingas,
Negalim griežtumju vadinti,
Kai baudžiami nusikaltimai
Karalių kraują žeidžiantys.
Atvyk, Alfonsai, tuojau pat,
Ir būk narsus, ir išvaduok
Jį iš vergijos, jau ir aš
Vilties nustojau kada nors
Atgaut atgal Seutos miestą,
O išdiduolis jau prarado
Ir laisvės viltį. Aš džiaugiuos,
Kai jį matau kalėjimo cėlėj.
Jis laisvas nebus net miręs,
Ir mano įniršį kentės –
Lai lieka šitaip, kad praeiviai
Iš jo šaipytis vis galėtų.

CHUANAS

Karaliau, jau bausmė arti,
Nes už laukų, už jūrų marių
Matau, kaip čia artėja greit
Krikščionių vėliavos spalvingos.

KARALIUS

Užlipsime ant miesto sienų
Ir sužinosime naujienas.

Išeina.

CHUANAS

Jau velkas vėliavos žeme,
Ir visiškai nutilo būgnai,
Užgeso ugnys, draikos dūmai –
Kai kam tai bus liūdni ženklai.

Gedulingai skamba būgnai. Pirmas įeina donas Fernandas su degančiu deglu, paskui jį donas Alfonsas ir donas Enrikė, kareiviai, kurie suimtus vedasi Tarundantę, Feniksę ir Mulėjų.

FERNANDAS

Pro juodą tamsų nakties siaubą,
Tenai, kur nežengė dar niekas
Tave vedžiau. Ir štai jau saulė
Pro debesį menkus nušvinta.
Tu nugalėjai, o Alfonsai,
Ir su manim čia atėjai.
Štai priešais matos Feso mūrai –
Mane gali jau išvaduoti.

Išeina.

ALFONSAS

Ei ten ant sienų! Pasakykit,
Kad su karalium aš kalbėsiuos.

Ant sienos pasirodo Karalius ir Selinas.

KARALIUS

Ko nori tu, narsus jaunuoli?

ALFONSAS

Kad man princą man tu atiduotu,
Magistrą ordino – Fernandą,
O aš tau leidžiu pasirinkti –
Štai Tarundantė ir Feniksė,
Kurie belaisviais mūsų tapo.
Tai pasirinkt gali, ko nori –
Mirties Feniksei ar jo laisvės.

KARALIUS

Selinui.

Ką man dabar daryt, Selinai
Kai viskas šitaip susisuko?
Fernandas miręs, o dukra
Dabar jo valioj. Kaipgi greitai

Fortūna mums sumaišo viską –
Kaip tokioj būklėj atsidūriau?

FENIKSĖ

Kas vyksta, pone? Matot juk,
Kokioj esu aš padėty,
Gyvybė – mirtinam pavojuj,
Ir garbei kilusi grėsmė.
Jūs abejojat, ką sakyt?
Visą akimirką, minutę
Jūs leidžiate sau abejoti,
Ar išvaduosite mane?
Gyvybė mano – tavo rankoj.
Tu sunki – o kaip sunku man –
Kad likčiau – kaipgi tai žiauru –
Aš ir toliau grandinių vergė?
Nuo tavo balso tik priklauso –
Gyvybė mano – šitoks siaubas –
Ir leidi tu, kad mano balsas
Taip virpintų vis gaudžiai orą?
Priešais akis dabar regi –
Man į krūtinę taiko ietys –
Ir leidi tu, kad žemėn kristų
Manosios ašaros karčiausios?
Tu ne karalius, tu žvėris,
Ne tėvas tu, esi gyvatė,
Tu ne teisėjas, o žudikas.
Ne tėvas, ne karalius, ne teisėjas.

KARALIUS

Fenikse, jeigu ir delsiai
Tau atsakyti, tai nereiškia –
Gyvybė tavo man nerūpi,
Juoba kad baigsis ir manoji.
Dabar, atrodo, taip ir bus jau,
Kad nesitęs ilgai abi,
Žinok, Alfonsai, kad tuomet, kai
Vakar Feniksė iškeliavo,

Raudona saulė nusileido,
Tuomet nugrimzdo į marias,
Mirties ir putų karaliją,
Ir šviesulys, ir jūsuprincas.
Šioje kuklioj, siauroj dėžėj
Nurimęs kūnas jojo ilsis.
Žudyk tad gražiąją Feniksę,
Už kraują imki mano kraują.

FENIKSĖ

O vargas man! Viltis manoji
Visa iš karto ir pražuvo.

KARALIUS

Ir nebėra jokių kelių,
Kad mirksnį dar bent išgyvenčiau.

ENRIKĖ

Padėk dangau! Ką aš girdžiu?
Kaipgi vėlai, o kaip vėlai,
Dangau, pas jį atėjo laisvė!

ALFONSAS

Taip nesakyk. Juk jau anksčiau
Fernandas iš šešėlių tarė –
Vaduoti iš vergijos turim.
Kalbėjo apie savo kūną,
Nes turi kūnas jo šventyklą
Už daugelį šventyklų gauti,
Tad būtent jį išpirkti turim.
Karaliau Feso, negi tu manai,
Kad vertas mirusiojo kūnas
Mažiau nei tavo dukros grožis.
Už tą, kuris negyvas guli,
Ją atiduosiu. Taigi siųsk
Man už kristalus saują sniego,
Už gegužę – šalčiausią sausį,
Rožes – už deimantų briaunas,

Galiausiai – kankinį negyvą
Už dieviškos grožybės vaizdą.

KARALIUS

Kary Alfonsai, ką sakai?

ALFONSAS

Tegul nuleidžia jį belaisviai.

FENIKSĖ

Tapau numirusiojo kaina –
Taip išsipildė pranašystė.

KARALIUS

Nuleiskite nuo sienos karstą
Žemyn, jį atsargiai padėkit,
O aš nulipsiu nusilenkt jam
Ir pasiduoti jį nelaisvę.

Išeina. Nuo sienos virvėmis leidžiamas karstas.

ALFONSAS

Priimsiu aš jį savo glėbį
Tave, o prince kankinį.

ENRIKĖ

Aš tau žemai lenkiuosi, broli.

Įeina Karalius, donas Chuanas ir belaisviai.

CHUANAS

Galingasai Alfonsai, duok man
Ranką.

ALFONSAS

Donai Chuanai, mano drauge
Papasakot turi man viską
Apie princą.

CHUANAS

Iki pat jo mirties
Lydėjau jį, kol pamačiau
Kaip jis išsivadavo. Buvau
Aš su juo gyvu ir su mirusiu
Likau. Štai guli jis ramus.

ALFONSAS

Duok savo ranką, dėde, man;
Nors nežinodamas tiesos
Išgelbėti tave iš vargo ir pavojų
Aš atskubėjau, pone, per vėlai,
Bet tik tuomet, kai pasitinkam mirtį,
Tikra draugystė atsiskleidžia.
Tavo palaimintąjį kūną
Palaidosiu giliam kape
Tik tau vienam skirtoį šventykloį.

Karaliui.

O tau, karaliau, gražinu
Aš Tarundantę ir Feniksę,
Prašau išleisti ją už Mulėjaus,
Dėl draugiškumo, kurį jautė,
Žinau aš, princui kankiniui.
Dabar, belaisviai, eikite čionai,
Pakelkit princą ant savų pečių
Ir link laivyno ženkime kartu.

KARALIUS

Visi su juo jie gali iškeliauti.

ALFONSAS

Trimitai iškilmingai skamba
Atitaria jiems dusliai būgnai,
Kariuomenė lėtai žygiuoja
Rikiuote gedulinga, kelią
Čia baigia už didžias klaidas
Kukliai prašydamas atleisti

Fernandas portugalas,
Tikėjimo tvirtasis princas.

KOMEDIJOS PABAIGA